

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933. A.

6
MÄH
BER
6

No

2

Mägestikus.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 2

SISU:

- Inglise romaan: Martin Diabo.
 Selma Lagerlöf: Kütinatuli.
 José Gallardo de Maraina: Vrak.
 M. Weymonth-Jakson: Punane klaas-
 kauss.
 Mihk. Kadarik: Külatai Aasta.
 Arnold Liiv: Piltpostkaart.
 Berthold Sprung: Näokate.
 Jaroslav Hashek: Detektiiv-iinstitut.
 Francois de Rive: Naise kättemaks.
 Aleksei Dolgoshev: Jüriöö mälestus.
 Rudolf Jeremias Kreutz: Täiuslik
 aadlik.
 Tõtt ja nalja.

Hindmõistatuse lahendus

Nr 24 (258)

Loosimisel langesid auhinnad järgmistele „Romaani“
 lugejatele:

1. auhind — 1 paar suuski — **Salme Meos**, Tartus.
 Narva tän. 84 krt. 7.
2. auhind — P. Grünfeldti luuletuskogu „Minu Kodu“
 — **Arthur Fiks**, Valgas, Härrade tän. 11/13.
3. auhind — Julius Elango, „Päikese poole“ — **Salme
 Priks**, Valguta, pk. 8.

Romaani tallitus.

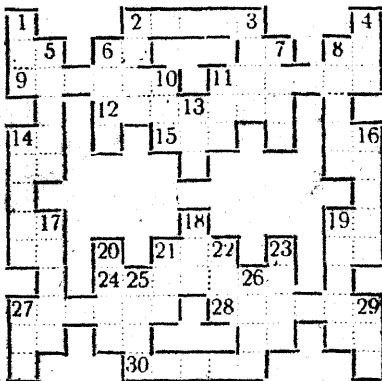
Hindmõistatus

Nr. 2 (260).

Sõnade tähendused.

Ristsõnademõistatus.

Seadnud: **Alfred Kask.**

- Põikread:
2. Pidukuub.
 9. Isik, kellest räägiti.
 11. Optiline klaas. Kivisõest saadud.
 12. Värvaine.
 15. Endine riigivanem.
 21. Sadama kallas.
 24. Fundetus, ükskõiksus.
 27. Katub kela keha.
 28. Kartus, häbelikkus.
 30. Värv.

- Püstread:
1. Tühi koht.
 2. Meisade ja põldude jumal vanadel
 roomlastel.
 3. On koostatud tähtedest.
 4. Jõgu, täkk.
 5. Kunsti kaitsejumalanna Kreeka mü-
 toloogiast.
 6. Sepa tööriist.
 7. Lind.
 8. Tänav, millel üks ois kinni.
 10. Inglise lordi aunimi.
 11. Karvi hammas.
 13. Tulease.
 14. Pöõre, pöördeljärk.
 16. Naise nimi.
 17. Kantseleit.
 18. Kõige ligem taeva keha.
 19. Tulirelv.
 20. Poiste jõuk.
 21. Sidesõna.
 22. Naise nimi.
 23. On toal ja ka laeval.
 25. Pruugitatakse augu tegemiseks.
 26. Naise nimi.
 27. Appihüde.
 29. Viljatu madal vesine maaala.

Oigete lahendajate vahel loositakse välja 2 auhinda:

1. auhind ilukõttes aastakäik „Romaan“ 1924 a.
2. „P. Grünfeldti luuletuskogu „Minu kodu.“

Lahendused tulevad saata ehk tuua „Romaani“ tallitusele Vene tän. 13,
 Tallinn, märgusõna all „Hindmõistatus“ kuni 19. veebruarini 1933. a. Lahendus
 avaldatakse Romaan Nr. 5 (263). Loosimine on 21. veebruaril 1933. a. kell 4
 p. l. tallituse ruumes, millest pakutakse osavõtta asjasti huvitatuid.

„Romaani“ tallitus.

Romaan

Nr. 2 (260)

Jaanuar 1933

XII. aastakäik.

Martin Diabo.

Romaan Inglise keelest.

2

Korridorid olid ehitud vanade meistrite maalidega. Siin rippus üks Pissano, siin Jan van Eyck ja Rembrandt, seal Metsu ja Giorgione,

Raamatu-riiulid olid täidetud heade ja väärtuslike raamatutega, alates Greeka klassikutest kuni meieaegsete kirjanikkude parimate töödeni. Samuti ei puudunud kergem kirjandus.

Lilias peatus ühe raamatukapi ees, ajas silmad pärani ja naeris.

„Teid ümbritseb ootamatuse võlu, kapten,“ ütles ta. „Lael röövlid ja lae all kirjanduslikud suurused!“

Lilias silmad ütlesid veel rohkem kui ta sõnad.

„Jah, ka barbaarid loevad pisut,“ tunistas Sondes vabameelselt.

„Jah, pisut — aga ometi selline hulk raamatuid sellises heas valikus!“ v idles Lilias välvavil silmil. „Harilikult on kaptenitel kaasas teistsugused raamatud, näiteks laevainstruktsioonid, õpeabinõud või „Kuidas talitan ma haiguste puhul.“

„Ka selliseid raamatuid on mul. Kuid need pole mul sõitjate jaoks.“

„Ja teie loete Platot?“

„Mitte alati, vahetevahel lepin Chester-toniga,“ vastas Sondes kuivalt.

„Usun, sest saab huvitav sõit ja ma tunnen juba ette rõõmu,“ arvas Lilias. „Tahan teid tähele panna, kui mõne mehe laevalaele maha lööte ja pärast ennast mõnusalt raamatut lugedes kosutate.“

„Arvan, et peatute.“ Martini nägu jäi tõsiseks ja ta silmitses ninatarka tüdrukut. „Kui mind sunnitakse, lasen küll korra jallahoidmiseks mõne mässulise dago maha, aga lõbustamise kohuseid minul ei ole.“

„Olete sõnakas mees, kapten,“ nentis Li-

lias tunnustades. „Tõepoolest mees täis üllatusi.“

Martin ei vastanud, vaid laskis Lilias enesest mööda minna kabiini. Seal võttis sisseastujat vastu mõnus jahedus. Ruum oli väga kena ja mugav.

Kabiini kõrvalt leidis Lilias supelkabiini, mis kõige tarvilikuga varustatuna töötas reisil suures palavuses head kosutust.

„See barbaar näib ometi ka luksust armastavat,“ ütles Lilias, astudes Jenniferi kabiini. „Ta on täielik mõistatus, eks ole? Mees, kel on kasvatus, mida ta peidab jämeduse taha. Usun peaaegu, armas Jennifer, et pean oma pealtvaataja osast loobuma ja isegi täiesti südiks kaasmängijaks hakkama.“

„Jah, sel mehel on hulk iseäraldusi,“ möönis Jennifer. „Ja kahtlemata on ta üks tooremaid ja kangekaelsemaid mehi, keda ma iial elus olen kohanud.“

„Sellepärast ta mulle nii huvitav ongi.“

Lilias oli heitnud sohvale.

„Huvitav? Ärritav, arvan ma!“ parandas Jennifer. „Tüli sellise isikuga oleks enesetapp!“

„See peitub ta karujõulises rammus, mis lämmatab ja sunnib,“ ütles Lilias.

„Rammus?“ Jennifer naeris vihaselt.

„Ka tiigril on rammus, kuid kes tahaks tema seltsis elada. Selles mehes peitub toores brutaliteet, muud midagi!“

„Ei tea, kas see üksipäi. Kas usute, et mõni tõesti toores inimene ennast ümbritseks selliste maalide ja raamatutega?“

„Ometi julgeb ainult toores inimene, meiega nõnda rääkida kui tema.“

„Mina nimetaksin seda ennem selge tõe avalduseks ilma mingisuguse lisanduseta Jennifer.“

„Kuid see on nii avalik, et sarnaneb täiesti kuulmata toorusele.“

„Tõde, puhas võltsimata tõde võrdub tihti kuulmatu toorusele. Lähikäimine pusimeestega, alatine luurelolek vaenlase ees rõõvib inimeselt võimaluse ja omaduse viisakaid sõnu ütelda ja aupaklik olla. Mina leiän selles huvitavas, ebaviisakas kaptenis mehe, kel puudub aeg puhast ja kanget tött rõivastada ilusatesse sõnadesse. Sondes, salongis vististi kena mees, aga vajalik sellises ilmajaos nagu see siin ja seisukorras nagu see meil praegu, on vallandanud enda välistest kommetest ja alalhoidnud vaid loomulikud instinktid.“

„Selle vastu ma ei vaidle, aga see kõik ei keela mind teda vihkamast.“

Lilias laskus patjadesse ja ta suured silmad puhkasid uurivalt Jenniferil.

„Teie viibite väga kardetavas seisukorras, mu armas, ja ma kardan, et te ometi varem või hiljem sellesse jãmesusse armutate.“

Jennifer pöördus välkkiirelt.

„Kas usute tõesti, et selline mees, kui see kapten, minule võib avaldada vähe-matki külgetõmbejõudu?“

„See oleks igatahes väga kahetsetav ja küsitav,“ vastas Lilias tõustes ja silmi pilutades, „sest mina ise kavatsen selle isikuga intensiivsemalt tegemist teha.“

Martin Sondes ei ilmutanud lusti oma reisijatega aega viita.

Topi, kes jaapanlasele omase alandlikkuse ja vaikusega serveeris, teatas, et Martin teelauda ei ilmu.

„Ta peab nähtavasti veel toibuma ehmatusest, mis meie, laisklejad, temas põhjustasime,“ pilkas Lilias. „Vististi oleme talle siin laevas, millel on ainult tõsised ja raske-ülesanded, seninägematud olendid.“

„Sellised puupead on vaja kõige parem jätta puutumata,“ heitis Paul vahele.

„Mina ootasin juba väikest poksi.“ Lilias naeratas. „See oleks olnud nii kosutav. Teie poksite ju üsna toredasti, Paul, eks?“

„Te lobisete nagu laps, Lilias,“ laitis see. Mõtete lahkuminekupuhul ei tormata ju kohe metsikuna teise kallale.“

„Ei tea, kas kapten Sondes ka sellist takistust tunneb?“ Lilias ütles seda pikka-misi ja sügavalt. „Eks me saa näha. Mees nagu teie, armas Paul, on just selline, kes Sondes varem või hiljem veel võib ärritada.“

Paul tahtis vastata pilkavalt, kuid Bevis katkestas ta rahustades:

„Mis see vaielus tähendab? Meid ootab veel küllalt pahandusi ja vastikusi ja mina olen, avameelselt ütelda, rõõmus, et oleme Ronald Buckinghami vabastamiseks leidnud sellise mehe kui kapten Sondes. Tema on meile oma olekuga imponeerinud ja mulle mulje jätnud, et meil siin tegemist on tõsise mehega.“

„Mulle ka,“ tunnistas Jennifer rahulikult Pauli snurimaks üllatuseks, kes temas ei näinud muud kui hellitatud ja ilusat neitut.

Bevis katsus naeratust varjata. Tema tundis Jenniferi ja teadis, selle kuumaverelise ja kangekaelse iseloomu all peitus suur portsjon mõistust ja arusaamist.

Jennifer jätkas vahvasti:

„Ta võib meile näida ärritavana, aga vististi leidub temas ka palju julgust ning hoolimatust, mida me oma ettevõttel vajame. Ma olen nüüd enam kui kunagi veendunud, et Ralfi päästame.“

Lilias naeris kergesti.

„Bevis nimetab teda Ronaldiks, teine Ralfiks. Mina arvan, et oleks hea, kui otsusele jõuaksime, millise nime juurde me õieti jääme.“

Jennifer ei vastanud, vaid vaatas Bevisele.

„Arvan, et jääme Ronald Buckinghami juurde,“ otsustas see, „Ralf Feltoni tuntake selle nime all ja on Ronald Buckinghamina vanglasse pandud. Vististi oli tal tungivaid põhjusi just seda nime valida.“

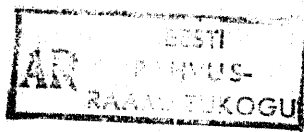
„See pidi teda kaitsma selle nurjatu eest, kes teda taga kiusas,“ teatas Paul.

„Nii siis jääme Ronald Buckinghami juurde,“ määras Lilias. „Kuidas me seda juba ise tunda saime, levivad siin kuulujutud tulekiirusel ja on võimalik, et tema õige nime nimetamine selle nurjatu jãle ta jälgile juhatab, mis meie ettevõtte õnnestumise väga küsitavaks teeks.“

„Seda ei tohi juhtuda!“ hüüdis Jennifer kirklikult. „Peame mõtlema sellele, et saame Ralfi ehk õigemini Ronaldi igal tingimisel päästa ja pealeselle veel selle nurjatu, kes ta peaaegu surma ajas, teenitud palgale viia.“ Ta peatas ja vaatas läbi akna välja. „Kapten Sondes saab meid aitama Ronaldi leida ja ta kiusaja nime teada saada.“

„Toores mees nagu Sondes ühineb siis vististi teise toorega,“ vastas Paul.

„Ei,“ ütles Jennifer. „Sondes on oma olekus küll eemaletõukav, kuid vihkab kõike, mis on vilets ja vale. Mina usaldan teda.“

Nad vestlesid alles, kui mäss laeval nad püsti kargama kihutas.

Üsna äkki kostis nende kohalt mürin, müdin, kohin ja pragin; ühtlasi kõlasid metsikud hüüded.

„Mitte üles minna!“ hüüdis Bevis kui ta sõbrad korridorile poole pöördusid.

Kuid keegi ei kuulanud teda. Nad kõik tormasid kabiinist välja heledasse päikesepaistesse.

Eestekil oli mitu inimest hunnikus koos, veeresid üle põrandale ja peksid teineteist. Käevarred käisid, kondid praksusid ja ägamine kaikus. Keegi lõunamaalane komberdas nende keskel ja kukkus äkki maha. Välgatas puss, kostis rögin . . .

„Relv käest või ma lasen,“ möirgas Bevis ja suunis oma revolvi pikale, kuivetule isikule, kes sadamasillal redeli juures seisis ja volvriga Martin Sondesile sihtis.

Sondes vaatas rahulikult silma mehele, kes ta elu ähvardas, see oli püha näoga nurjatu: Cipriano Bravo.

Siis — kerge liigutus ja välkkiiresti laskus Sondes kõhuli maha. Revolver kukkus Cipriano verisest käest ja viltukistud näol pööras ta viisakalt Bevis poole:

„Sennor, õnnitlen teid. Te õpite meie kombed ülruttu kätte.“ Ta vaatas oma käele. „Haav pole kardetav, aga teie kiirus ja sihikindlus hoiatavad mind mu keha hädaohu eest hoidma. Tahan aupaklikult meeles pidada teie oskust ja tervitada, sennor, lähemat võimalust teid jälle näha. . .“

Ta keerutas kübarat ja sammus eemale, nagu oleks ta „Evelyn Hope“ vastu kaotanud igasuguse huvi.

Valvsail silmil järgis Bevis vaenlase lahkumist.

Martin Sondes oli tõusnud, ruttas laele ja oli lähemal hetkel kaklejate vahele kadunud. Ta kahmas kahel poisil kuklast kinni, tõstis nad kõrgele ja paiskas vastu planki. Siis tagus ta jalgadega ja valas rusikatega, et mehi lahutada.

Jennifer kiljatas.

Keegi pikk mees tungis kapteni jalgade vahelt läbi ja tõusis tema taga kähku üles, puss ähvardades käes. Kuid Martin Sondes oli seda salatigedat rünnakut märganud. Ta kargas kõrvale, et pääseda hoo-
bist, ja lõi ründaja lähemal hetkel maha. Martin lükkas ta jalaga nagu kompsu kõrvale ja pöördus teiste poole, kes jälle olid mütsakusse koondunud.

Neid oli umbes kümme Sondesi ja ta tüürimehe Lincolni vastas, kes oma kaptenile oli appi jooksnud.

Ründajail olid pussid käes.

Ainsa hüppega lahkus Paul oma saatjate hulgast ja kadus nagu haug kalatiigis värviliste keskele. Tema oli osav ja õppinud poksija, aga tal oli vaeva ründajaid enesest eemale hoida. Siis aga vehkis ta ühes Sondesi, Lincolni ja Bevisega nii ägedasti, et nende ümbrus peagi hõrenes. Mõne minutiga olid ründajad võidetud ja laeval valitses jälle rahu.

„Mis oli õieti selle tüli põhjus?“ küsis Bevis kaptenilt ähkides.

„See oli Cipriano esimene rünnak,“ vastas Martin lühidalt. „Cipriano ja tema shaakalid — see pikk, kes mulle noaga kallale kippus, oli üks neist — olid minu mehed minu vastu ässitanud ja selle manöövri toime punnud, et mind seda kergemini kätte saada. Ta oli neile ju töotanud, et nad vanaks ei saa, kui jäävad minu laeva peale, sest neid ootavat hirmsad asjad.“

Ta pilgud viibisid rahunult veepinnal, mis eemal tumedalt ja õnnetustkuulutavalt hällus.

5.

L ä b i r ä ä k i m i s e d.

Kui jaapanlane oli dinnnerilaua koristanud ja kadunud, algas Martin Sondes:

„Päeva algul sõidameteele. Oleks hea, miss Daun, kui mulle nüüd oma reisikava lähemalt kirjeldaksite.“

Kergesti kiikuva lambi all näis kapteni nagu veel karedamana ja eemaletõukavana. Tema isiksuse mõju oli söögiajal silmanähtavalt süvenenud, kuigi ta jutust oli osa võtnud vaid väheste sõnadega.

„Jah, räägime äriasjust, kapten,“ pooldas Jennifer. „Sadam, kuste mind peate laskma maale minna on Fogasta.“

„Ilus.“

„Selles pole teil mingisugust raskust?“

„Ei.“

„Aga te teate, et see pole lõbusõit, kapten?“

„Sellest informeeris mind juba minu agent ja ma ütlesin teile juba, et mulle võitlused ja pahandused teel pole midagi ebaharilikku.“

„Seda ei oleks te pidanud kordama,“ naeris Liliias. „Oleme teis juba tundma õppinud meest, kelle kirjeldus agendi kirjeldusest kaugelt üle käib.“

„Ja ma loodan, et valmistas teid ka ette

teatud põigetele originaalist," vastas Sondes külmalt.

"Põigetele? — Millistele?"

"Selles, et mina asjadega, mis mõnes suhtes küsitavad, alatud või ebaausad on, mingit tegu ei taha teha."

Jennifer hingas sügavasti. Ta kulumud tõmbusid pisut koomale ja ta küsis poolvaljusti:

"Kas mõistate selliste tegude all ehk ka ühe mehe päästmist vanglast?"

"Istub see mees Fogasta vanglas?" sondeeris Martin.

"Seda me oletame, sest ta viimane teade tuli Fogatast. Kerge see töö ei ole."

Martin lükkas käeliigutusega nagu kõik takistused teelt ja asus asja südame juurde. Ta vaatas Jenniferile uurivalt silma ja küsis kavalalt:

"Milline roim viis ta sinna?"

"Roim?" vihapuna tõusis Jenniferi kitsale näole. "Eksiotsus."

Sondese näojoontest lahkus pingutus.

"See on võimalik. Õiglus ei ole Fogasta kohtunikudel mitte just arenenud omadus. Ometi — mõnikord tabab ta ka süüdlast."

"Siin on aga kõnes meie raassi mees," protesteeris Jennifer.

Äkiline viha ja kire voog tumestas kapten Sondesi nägu.

"Seda võivad olla ka sunrimad roimad," ütles ta lühidalt.

Jennifer silmitses teda vihaselt.

"Valgele inimesele tähendab istumine siin lõuna-ameerika vangikoobastes surma."

"Seal kõngeb igatüki," noogutas Sondes.

"Ja ometi viivate oma kaasinimese vabastamisega?"

"Ei ma viivita, miss Daun, vaid soovin teada, kas ma ka õige asja eest välja astun." Ta silmad sädelesid nagu lihvitud teras. "Sest mina tunnen üht või kaht omamaalast, kellele isegi dagovangla nende piinade jaoks oleks veel liig hea."

"Nõnda räägite teie ise omast raassist?"

"Raass ei tähenda mul midagi. Mina ei aita kedagi välja vanglast, kes istub seal alatu roima eest."

"Kapten!" katkestas Jennifer ta jutu uhkesti. "Teie räägite minu poolvennast!" Sondes kehitas õlgu.

"Ärme põikame kõrvale," ütles nüüd Bevis. "Selle mehe roim oli poliitiline, kapten," tunnistas ta.

"Ah nii! See on teine tubakas. Mis teate sellest?"

"Ma protesteerin, et mind siin nagu koh-

tus üle kuulatakse," vaidles Jennifer pahaselt.

"Me nõuame kapten Sondesilt, et ta oma elu kaalule paneks selle eest, ja temal ei peaks olema õigust küsida, milles asi seisab?" noomis Bevis.

Jennifer hammustas häbenedes huult ja vaikis.

"Paraku pole meilgi sellest palju teateid," seletas Bevis. "Miss Dauni poolvend omas õigel viisil dokumendi, mis talle õiguse andis Fogastas üht taksivaba kaevandust pidada. Selle dokumendi ehtsuses aga kaheldi ja miss Dauni poolvend mõisteti petmise eest kahekskümneks aastaks vanglasse. Seal ootab teda pikaldane, hirmus ots . . ."

". . . kui meie teda ruttu ei päästa." Sondes noogutas tõsiselt pead.

Sügav, kergendav hingetõmme tuli Jenniferi suust.

"Teie tahate seda siis ometi teha?"

"Jah, ma teen katset mr. Dauni päästa," lubas Sondes. Ta silmad viibisid neil ja naeratus mängles uuesti ta suu ümber.

"Minu venna nimi ei ole Daun," parandas Jennifer. "Tema nimi on Ronald Buckingham. Tema on, kuidas teate, ainult mu poolvend."

"Ronald — Buckingham?" kordas Sondes mõtlikult. "See nimi on mulle tundmata."

"Vaevalt võibki oletada, et te siin kõiki inglasi tunnete," ütles Paul pisut kõrgilt.

"Enamikku neist küll, mõnda isiklikult, mõnda kuulujärele. Siin neid ju palju ei ole," vastas Martin rahulikult jäädes.

"See võib meile kasulik olla teises asjas, milles me teie abi vajame," jätkas Jennifer. "Kuid enne räägime veel Ronaldi vabastamisest. Minu poolvennal õnnestus vanglast minule saata kirja, milles ta oma hirmsat seisukorda kirjeldab ja teatab, et me teda suure altkäemaksu summaga võiksime vanglast vabastada . . ."

"Teie kaks kullakasti avavad teile kõik uksek."

"Meil on seitsetuhat naela kuldsterlingi."

"Suur summa. Kui Cipriano summa suurst kuuleb, siis ootab meid ärev sõit." Sondesi silmad olid tõsised. "Rikas, noor preili . . ."

Jennifer punastas kergesti.

"Mitte Ronaldi isa, kel raha ei olnud, vaid minu isa jättis mulle suure varanduse, kuid ma olen valmis seda oma venna vabastamiseks ohverdama."

"Sellele ma ei mõtelnud, miss Daun.

Igatahes ei tohi meie teid silmist lasta; teie olete väga väärtuslik saagina või pantvangina, see on Ciprianole ja ta kaaslastele kahtlemata selge. Sellepärast arvan kõige mõistlikumaks teid jätta mõnda linna, võib olla Balamisse, kuna mina teile teie venna toon, miss Daun.“

Kuid see raputas energiliselt pead.

„See ei lähe, kapten. Mina tulen teiega kaasa.“

„Paraku ei tunne teie hädaohтусid, mis teid ootavad, kui nii räägite,“ seletas Sonders tõrjuvalt. „Kaalul on elu ja surm. Seda võtke teadvaks, miss Daun.“

„Kapten,“ Jenniferi hääl kõlas heledalt, „mina olen otsustanud venna vabastamisest isiklikult osa võtta ja ei lase ennast kõrvaldada.“

„Teielaadilise õrna ja ilusa neiu koht ei ole meeste hulgas, kes on sama karedate kui see maa siin ümbruses,“ tõrjus Sonders karedalt.

„Olen hädaohтudest täiesti teadlik, kuid ei loobu oma kord juba tehtud otsusest,“ jonnis Jennifer.

„Kaptenile oleksime ainult takistuseks,“ ütles nüüd Liliase vahele.

„Jah, nii see on,“ kinnitas see avameelsetelt.

„Sellegipärast peate minuga arvestama!“

„Minagi ei sooviks sellest ärritavast sõidust loobuda,“ tunnistas Liliase, „vaatamata sellele, et Jennifer ometi kaaslast vajab.“

Martin Sonders silmitses hetke aega Jenniferi nägu ja küsis temalt siis rahulikult:

„Milles seisab minu teine ülesanne?“

Jennifer hingas kergemini. Ta oli tundnud, kuidas ta tahe selle inimesega võideldes hakkas pudunema ja kaduma ning tast abitult lahkus. Kuigi ta oli olnud vahva, ometi polnud ta kindel olnud, kas Sonderest jagu sai. Nüüd voogas võidu pärast veri tal rõõmsalt läbi südame ja ta pidi oma mõtteid koguma, enne kui vastas:

„Teiseks peame teid paluma üht roimari karistuse kätte aidata anda.“

„Mis te sellega mõtlete, miss Daun?“ küsis Martin arusaamatult.

„Teie kõnelesite ennist kahest inglasest, kelle jaoks isegi dagovangla kõigi piinadega veel vähe oleks? Meie otsitav inimene kuulub samasse kategooriasse.“

„Tema nimi?“

„Pole teada — veel mitte. Aga me võime seda teile teatada, niipea kui ma kord oma vanda kohtan ja temaga olen rääkinud.“

„Seisab see mees teie vennaga mingisuguses ühenduses?“

„Jah, minu vend oli tema ohver.“

„Edasi, miss Daun,“ käskis Sonders.

„Mina selle nurjatu nime ei tea,“ seletas Jennifer kasvava ärevusega. „Tean ainult, mis ta minu vennale on teinud. Sestsaadik kui Ronald tuli Lõuna-Ameerikasse, kannatab ta selle nurjatu, selle hirmsa külma-verelise lurjuse hirmsuse all.“

„Ja ometi ei nimetanud teie vend ta nime?“

„Ei. Mistarviski. See poleks meile ju midagi ütelnud. Selle inimese nurjatuse pärast pidi minu vend aastaid oma elu eest kartma ja nagu koer, kes peksu kardab, kõrvale hoidma. Tema viimane aeg koosnes ainult põgenemisest selle piinaja eest. Vaevalt oli Ronald mõnda linna asunud, kus ta ennast arvas olevat julge, ilmus jällegi ta kiusaja ja minu vend pidi kõik tööd jälle lõpetama ja põgenema. Ta kaotas oma kokkuhoitud raha, oma südame rahu, kurnus, muutus wrakiks. Oh, mina ei oska teile kirjeldada, kapten, mis see vaene poiss kõik pidi kannatama.“

„Jutustage,“ käskis Sonders kummalise ärevusega. „Mõistan teid paremini kui aimate. Millest tekkis see vaenlus?“

„Minu vend tabas ta roimalt ja andis selle üles. Seda ei andestanud see teine talle kunagi enam. Ta vandus, et talle kätte maksab ja kui ta tema ka kas veel surmavoodis peaks tapma. Viimases kirjjas teatab Ronald, et ta nii kehaliselt kui ka rahaliselt on alla langenud ja teda ainult veel lootus pääsemisele elus hoiab.“

„Miks ei astunud teie vend temale siis oma ausate meherusikatega vastu?“ küsis Martin.

„Tema ei ole jõumees — inimesed ei ole kõik ühe liistu järele vormitud.“

Jenniferi silmad rändasid üle Martini hiiglakeha.

„Mõnikord võivad ka head kombes ja medusega maelda, ja mitte alati ei võida siis jämedus, aga selle välise paenduvuse taga ei tohi siis peituda nõrkus, miss Daun,“ ütles Sonders imeliku väljendusega.

„On see siis ehk põhjus nurjatut vaba olla lasta?“ hüüdis Jennifer.

„Ei,“ noogutas Martin pikkamisi. „Tahan teile nüüd midagi avaldada, miss Daun. Kusagil Brasiilia kuristikus elab üks indiaanlastetõug, kellele ma sain sõbraks. Need inimesed armastasid mind ausasti ja olid minule kui vennad. Keegi nadikael, kes ennast nimetas minu sõbraks, toitis en-

nast^o nende külalislahkusest ja vastutulekust. Indiaanlased käitusid temaga nagu minuga, sama avameelsusega, kuna ta oli minu sõber. — Minu sõber. — Selle tänuks hävitas see koer nende laagri, röövis neid, tappis neist mitu ja lõpuks põgenes. Kui ma kord, eimidagi aimates, tahtsin nende telki astuda, ootasid nad mind, relvad käes. Nad ei usaldanud enam ainustki valget, on sestsaadik meie, kõigi valgete, vaenlased. Mina võisin neid mõista . . . Aga see inimene, kes selle minu sõbruse hävitas . . . , Jumala eest! Hoidku ta minuga kokku puutumast!“

Kuna ta rääkis, näis Martin Sondes muutuvat; ta näis neist üle kasvavat ja neid väikestena ja rõhututena maha jätvat — need maailmalinna toredasti riietatud elanikud.

Sõnatult silmitsesid need teda, tundes austust mehe vastu, kes oma suuruses ja pühas vihas paistis haavatud kättemaksujumalusena.

Minut aega loitis kättemaksutuli ta silmades, siis toibus ta ja ütles ennastpilkava naeratusega:

„See on minu idee fix, et niisugused päevavargad Jumala maailma rikki ajavad. Ja kuni ma tean ülbust tööl olevat, ei saa ma rahu: ma pean rändama ja neid otsima ja hävitama! Ja siis ei pea vähematki lugu headuse passiviteedist. See peab tegelema, looma, mõjuma . . . Kuid ma kaldun kõrvale. Miss Daun, selliseid kahjureid otsides võite alati minu abile loota. Meie saame selle nurjatu kätte, ja kui me peame sõitma Kap-Hornilt kuni Grööni maani ja sealt jälle tagasi. Tema peab meile vastust andma!“

Jenniferi silmad särasid sädeledes, kui ta oma kää välja sirutas:

„On see lubadus, kapten Sondes?“

„Jah.“

„Ja kapten Sondes võttis ta käest kinni.“

„Ja minu vend?“

„Seegi oli lubadus.“ Sondes naeris ja ta kogu nägu muutus. Ta oli nooruslikult valatu ja väga meeldiv. „Meie toome ta ja kui nad ta ka Fogasta pimedamasse hiireauku on pannud. Muidugi eeldades, et kõik hästi läheb ja meid mõni õnnetus ei takista, sest ka mina olen vaid inimene.“

„Ainult inimene?“ kordas Jennifer unistades. „Mina usun, teie olete enam kui see, kapten. Ma tänan teid südamest. Me kõik oleme õnnelikud, et teie meid pooldate.“

Sel õhtul oma kajutisse minnes näis kapten Sondes ikka veel mõtlevat sellele noo-

rele, saledale neiule, kes talle näis olevat meelitavam ja kenam kui see ta hingeli- sele tasakaalule armas oli.

6.

Martin Sondes on paendumatu.

Kesköö oli möödunud, kui jooksvate jalgade müdin laevalael Jenniferi ja ta kaas- lased unest äratas.

Silmad pärani tõusis neiu järsku, katsus kuumast pimedusest, mis teda ümbritses, läbi pääseda ja oli hetke aega nii kohmetu ja täis hirmu, et arvas munganöolist Ciprianot oma kabiinis tunnetavat ja tema kätt, milles puss, oma kaela kohal kobav- vat . . . Siis toibus ta.

Ta erutatud meeled ei peegeldanud talle enam pettepilti. Selgesti kuulis ta nüüd trampimist oma kohal, kuid ainustki pauku, ainustki karjatust ega muud võitluse ja vägivallahäält ei kostnud talle kõrvu.

Ta tundis ära tüürimehe hääle, millele jaapanlase hele hääle vastas . . . , koputuse ühele kõrvaluksele ja siis kapteni kõva, heljuva sammu. Terava selgusega hõlasid talle kõrvu Bevise ja Pauli sõnad. Mis seal sündis?

Ruttu tõusis Jennifer, võttis kerge öö- kuue selga ja järgnes sõpradele, kes olid üles laevalaele läinud.

Troopikaöö võlu ümbritses teda. Hõbe- dana sädelesid kuupaistel tasakesikohisevad lainteharjad; teravana ja tumedana paistsid palmide siluetid vastu opaalikarva taevast silma. Vahetevahel kandis kerge tuul talle mõne gitarrikatke kõrvu. Dshunglist kostis ühe unistava looma kauge kisa.

Kõikjal hingas imetaolik rahu.

Jennifer astus sõprade juurde.

„Mis on?“ küsis ta.

Paul osutas laeva nina suunas. Laeva sisemusest tõusid suitsusambad.

„Meil on tuli laevas. Kuid see ei näi hädaohtlikuna.“

„Tuli?“ kordas Jennifer kahvatades.

Madrused ruttasid neist mööda, pandi voolikuid ja juhiti luukide juurde, kust suits üles kerkis.

Nüüd kajastalt laevakerest hirmukisa ehmunud inimeste kõrist.

„Seal all on ju inimesed,“ kiljatas Jen- nifer. „Kas nad siis üles ei saa?“

„Mina ei lase neid,“ seletas Martin, kes äkki nende ette ilmns.

„Issand Jumal, te lämmatate need ini- mesed ju ära nagu erilased,“ hüüdis Paul.

„Teie võite neile siis esimest abi anda,“

oli külm vastus. „Harry, kõik valmis?“ pööras Sondes tühe madruse poole.

„Hea küll, Dick, Jim, Tom, pumba juurde,“ käskis ta. „Mister Glen — aida!“

„Kapten,“ pahandas Paul, „mina pole ju ometi teie . . .“

„Mitte vastu rääkida,“ ütles kapten valitsevalt. „See on käsk — edasi!“

Pauli lai rind lainetas. Oli kord ometi vaja näidata selle mehele, et . . .

Bevis oli sõbra juurde rutanud.

„Jumala pärast, Paul, ära hakka nüüd vastu, kus meie kõikide elukaalul seisab,“ sosistas ta sõbrale.

Sondes nägi, et Glen sõna kuulis, jooksis luugi juurde, millest tõusid suitsupilved, ja avas selle.

Paks, must suits voogas sealt välja — kuuldavale tulid lämbunud hüüded.

„Rahu, teie sigudikud,“ möirgas kapten luugist sisse. „Kui teile teie elu armas on, siis pange tähele!“ Silmapilk jäid kõik vaht ja Sondes jätkas: „Teie olete siin kindla luku taga ja jääte sinna, kui teie ei taha päästa oma viletsat elu. Teie olete minu laeva põlema pannud — nüüd katsege, et tule jälle kustutate, muidu kõrbe!“

Pikk vihane kisa vastas neile sõnadele.

„Teie kõrbeta ja kärvate nagu rotid lõksus,“ naeris Sondes. „Ja teisel pool surma ootab teid veel palavam tuli teie roima eest, kui te ruttu ei otsusta.“

Kõmatas pauk ja kuul jooksis mööda Martinist, kes ruttu oli kõrvale karanud.

„Kui te selle ründaja olete sidunud, räägime edasi. Aga rutake — või teie hing jääb peagi kinni. Sest nüüd panen ma luugi trahviks jälle kinni. Kui mees on seotud, võite endid jälle teatada.“

Rahulikult lukustas ta jälle luugi ja laskis suitsul väikeses ruumis mõjuda.

Sumbutatud pauk kostis laeva seest, kuid seekord ei jooksnud ükski kuul Martinist mööda. Kajas kinninabitud mehe karjatus.

Rahulikult seisis Martin kõrval ja kontrollis rahulikult madruseid pumba juures, nagu ei olekski ta jalgade all esinenud hirmsamad, surma ja lämbumise võitlused.

Nüüd ei jõudnud Jennifer ennast enam taltsutada. See hirmsus ületas kõik oleva. Loitvail silmil hüüdis ta Martinile: „Kapten Sondes!“

„Minge oma kabiini, ma ei vaja teid siin, te seisate mul siin ainult ees,“ oli vastus.

Ees. Jennifer oleks tahtnud teda lüüa. Vihaselt kisendas ta:

„Kapten, seda te ei tohi. Mina ei luba, et teie need mehed lasete nii ebainimlikult hukkuda!“

„Rutemini, Dick, edasi, kiiremini!“ utsitas Martin oma mehi, vaatamata Jenniferi vihapurskele.

„Kapten, kas te mind ei kuule?“ kähis Jenniferi hääl vihaseks, sest et Sondes temast ei hoolinud.

„Mr. Probyn,“ kõlas terav vastus, „viige naised siit ära. Aga ruttu!“

Jennifer kargas Martini juurde. Värisedes vihast, kahvatanud näol, kust silmad tumedalt välkusid, paistis ta kuuvalgel demonina.

„Kuidas julgete mind sedaviisi käituda?“ hüüdis ta. „Mina käsin . . .“

„Siin pole teil midagi käskida, siin peate ainult sõna kuulama,“ katkestas Sondes ta jutu teravalt.

„Aga mina ei luba, et teie, inimesenäoline murdja, need inimesed nii roimarlikult tapate!“

„Kas tahate ise surra?“ küsis kapten sellise terasliku pilguga, et neiu tahtmata tagasi põikas. „Siin on veel teisi inimesi, minu tüürimees, minu ustavad mehed ja mina — meie kõik peaksime endid teie tuju pärast laskma tappa? Minge silmapilk oma kabiini, miss Daun, ja ärge segege end asjasse, millest teil pole aimugi,“ käskis kapten uuesti.

Nüün kostis laevakerest mitmekordne appihüüd ja nõusolek kapteni ettepanekuga.

„Teie — teie — teie olete metsaline, argpüks,“ kisendas Jennifer meeletult.

Sondes ei nihkunud paigast. Ta ninasõõrmed vabisesid kergesti ja naeratades ütles ta:

„Iga sekund, mis mind siin kinni peate, vähendab võimalust vange päästa. Kas kuulete neid? Nad on valmis alla andma ja teie — teie peate mind siin oma meeletu lobaga kinni.“

Jennifer taganes.

Kuid kapten ei liikunud ikka veel.

„Teie tormate oma kabiinist siia, tungite minu tegevuse vahele ja sõimate mind kõige jõledamal kombel, sellepärast et ma teid, teie sõpru, minu ustavaid mehi, laeva ja ennast nende roimarite eest kaitsen . . .“

„Inimesed ootavad teid, kapten, ja oma päästmist,“ hüüdis Jennifer häälega, mis ärevuses kõlas nii lämbunult.

„See saab neile osaks, niipea kui teie jälle oma kabiinis viibite, miss Daun.“

„Kapten, teie — teie saatan — te män-

gite asjadega, milles mitme inimese elu ohus on.“

„Mängin — ei,“ vaidles kapten ja ta hää l kõlas nagu piitsahoop, „aga mina õpetan neid sõna kuulma ja aru saama, et sõnakuulmatus on roim. Mässajad süütaavad laeva, et meid hävitada või vähemalt meie väljasõitu viivitada. Mina astun neile vastu, kaitsen teid nende koerte eest ja — teie tulete vahele?“

Hirmus mõirgamine, nii et Jennifer väris, kajas piinatute kõrist.

Paludes tõstis Jennifer käed üles Martini poole.

„Olgu nüüd küllalt,“ palus ta pisarsilmil. „Ma palun teid, kapten. Ma . . .“ Ta ei suutnud edasi rääkida. Ta vastupanu oli murdunud.

„Enne kui teid tean teie kabiinis,“ jäi kapten kindlaks. „Enne mitte!“

Sõnalausumata, kuid põrutatud pilguga ruttas Jennifer minema. Pikkamisi, pilk täis vaimustust, järgnes talle Liliast.

7.

P a s c o b a s m a n ö ö v e r d a b.

Kui mõlemad naised olid kadunud, tuli Sondesi kehasse elu. Ta jooksis luugi juurde ja avas luugi. Hammustav suits lõi talle näkku.

Ilmus ühe neegri pea ühes õlgadega. Puss välkus ta käes.

Sondes valas talle jalaga. Kolisedes kukkus mees jälle tagasi.

„Enne tule kustutamist ei pääse ükski laevalaele. Võideldge omale elu ise, koe-rad niisugused!“ müristas Sondes alla.

Maal oli suitsusambaid juba märgatud ja Saluce ärkas unest. Kuuldus kisa ja karjumist, Tumedad kogud liikusid sadamasillal.

„Mr. Probyn,“ kostis Martini hää. „Olge siin luugi juures valvel. Kui keegi oma pead näitab, ärge andke armu.“

„Jah,“ kõlas vastus kohe valmilt.

„Pea minema ette, nähtavasti tahab Pascobas mulle oma abi pakkuda.“

Ta osutas merele, kust paistis must täpp.

„Lask või kaks talle vististi aitavad,“ vastas Bevis.

„Vististi, kui Cipriano laeval ei ole. On teil relv kaasas, mr. Probyn?“

„Olge muretu, see on mul alati kaasas,“ naeris see.

„Olete mees, kellega võib arvestada.“

„Ka Paul Glen.“

„Ometi alles siis, kui ta on loobunud oma salongmaneeridest,“ vastas Sondes. „Ta ehk õpib seda veel. Harilikult on aga sedaliiki inimesed ennast sedavõrd täis, et nad midagi vastu ei võta.“

„Teie õpetus on aga ka pisut kare.“

„Võimalik. Nagu kõik siin. Siin on kaalul ainult emb-kumb: kas saada kare-daks või kõngeda. Eksitused on fataalsed. Väike viivitus — ja armas lähem on sul juba kõri kallal. — Sealt tuleb Pascobas.“

Martin Sondes jooksis ette ja vaatas merele.

Mingisugune veolaev lähenes pikkamisi „Evelyn Hopele“.

„Evelyn Hope“, ahoi! Sennor kapten, kas vajate abi?“ hüüdis Pascobas, kelle Martin häälest ära tundis.

„Ei,“ vastas Sondes rahulikult.

„Aga teil on tuli laevas?“

„Selle kustutan ise, Pascobas. Kui teid vajan, teatan teile sellest. Täna teid, head ööd.“

Ta pöördus.

„Me peame aitama, sennor,“ kajast hää uuesti. „Sadamapolitsei ettekirjutused . . .“ Pascobas peatus äkki.

Sondese käsi oli laskunud puusa juurde ja nüüd välkus relv ta käes. Seda oli märganud Pascobas, kelle laev juba üsna „Evelyn Hope“ juurde oli jõudnud,

„Sennor, see on seadus,“ hüüdis Pascobas heledalt.

„Ärge tulge mulle nii lähedale. Teile ei oleks see hea,“ hoiatas Martin valjusti ja ei lasknud paati silmist. Kuid laev lähenes „Evelyn Hopele“ vähenemata kiirusega.

Sondes laskis ja Pascobase õlgkübar lendas peast.

See mõjus.

Laev võttis teise suuna, kuid ei taganenud, vaid jäi väljaspoole laskekaugust ning tegi ringi „Evelyn Hope“ ümber.

Tõsiselt järgis Martin Sondes ta manöövrit, mis ei lasknud aimata head.

8.

M e e s t e r a s e s t.

Rahu ja kord on jälle jalal, tuli kustutatud ja ülesässitajad kaaslaste poolt läbi peksetud ning maale nüpeldatud.

Veel ikka ringles veolaev mõistatusliku nõuga „Evelyn Hope“ ümber.

Äkki külas tüürimehe hüüe:

„Paat heki all, kapten. Tahavad rünnata meid luukide kaudu.“ (Järgneb).

Küünlatuli.

Rootsi kirjanik **Selma Lagerlöf.**

2

Sellepeale pidi meie Issand muidugi vastama, et ta seda ei arva. „Nad olid röövlid ja mõrtsukad, ennekui kodust tulid,“ ütles püha Peetrus, „ja röövlid ja mõrtsukad on nad veel tänapäev. Selle ettevõtte oleksid sa sama hästi jätta võinud. Sellest ei tule midagi head.“

„Ah, kuule, narr!“ ütles Raniero hoiatavalt.

Kuid narr näis selles au nägevat, et proovi teha, kui kaugele ta võis minna, ilma et keegi üles kargab ja ta välja viskab, ja ta jätkas kartumatult:

„Meie Issand langetas ainult pea, nagu tahaks ta tunnistada, et ta saab õiglaselt karistatud. Kuid peaaegu samal silmapilgul kummardas ta ägedalt ette ja vaatas endisest suurema tähelepanuga alla. Siis vaatas ka püha Peetrus alla. „Mida sa siis vaatad?“ küsis ta.

Narr jutustas seda väga elava näoilmega. Kõik rüütliid nägid nii meie Issandat kui ka püha Peetrust silmade ees ja nad olid uudishimulised selle peale, mida meie Issand võis näinud olla.

„Meie Issand vastas, et see pole midagi iseäralist,“ ütles narr, „kuid ta vaatas sellest hoolimata ikka veel alla. Püha Peetrus lasi silmadel minna ta pilkude suunas ja ta ei võinud muud leida, kui et meie Issand vaatas alla suurele telgile, mille ees mõned saratseenlaste pead pikkadele piikidele olid aetud ja millesse olid kokku kogutud hulk toredaid vaipe, kuldseid lauariistu ja kallihinnalisi relve, mis pühas linnas saagiks olid langenud. Selles telgis oli lugu samaviisi kui mujal laagris. Seal istus salk rüütliid ja tühendas peekreid. Ainus vahe oli ehk, et siin veel rohkem lärmitseti ja purjutati kui mõnes teises kohas. Püha Peetrus ei suutnud mõista, miks meie Issand oli nii rõõmus, kui sinnapoole vaatas, nii et rõõm ta silmist säras. Nii palju valjuid ja hirmsaid nägusid, kui püha Peetrus seal silmas, arvas ta vaevalt joogilaua ümber näinud olevat. Ja piduperemees, kes istus ülemises lauaotsas, oli kõige hirmsam. See oli umbes kolmekümneviieaastane mees, kes hirmus suur ja tüse, punase näoga, milles paistsid armid, tugevate rusikate ja valju, kõmiseva häälega.“

Siin peatus narr silmapilguks, nagu kardaks ta jutus edasi minna, kuid Ranierole

ja teistele tegi nalja enesest kuulda ja nad naersid ainult ta häbematusse üle.

„Sa oled julge poiss,“ ütles Raniero, „me tahame vaadata, kui kaugele sa lähed!“

„Lõpuks,“ jätkas narr, „ütles meie Issand mõned sõnad, millest püha Peetrus mõistis, mis oli ta rõõmu põhjuseks. Ta küsis püha Peetruselt, kas ta valesti nägevat või kas tõesti tõsi on, et ühel rüütliil on põlev küünal istme kõrval.“

Raniero tuksatas nende sõnade juures. Alles nüüd vihastas ta narri üle ja sirutas käe raske joomakannu järele, et seda narri näkku paisata, kuid ta valitses end, et kuulda, kas see ta auks või häbiks tahab kõnelda.

„Püha Peetrus nägi nüüd,“ jutustas narr, „et telk oli tõrvikutest valgustatud, et aga ühel rüütliil tööpoolest põlev vahaküünal enese kõrval seisis. See oli suur, paks küünal, küünal, mis oli määratud põlema kogu päev-ja kogu öö. Rüütel, kel polnud küünlajalga, millesse teda pista, oli ta ümber hulga kive kogunud, et küünal seista saaks.“

Lauaseltskond hakkas nende sõnade juures valjult naerma. Kõik näitasid küünla peale, mis seisis Raniero kõrval laual ja just nii välja nägi nagu narr oli kirjeldanud. Kuid Ranierole tõusis veri pähe, sest see oli küünal, mille ta oli tohtinud süüdata mõne tunni eest püha haa juures. Ta polnud suutnud seda kustutada.

„Kui püha Peetrus nägi seda küünalt,“ ütles narr, „selgus talle, mille üle meie Issand head tuju oli tundnud, kuid ühtlasi ei võinud ta loobuda ta vastu veidi kaastunnet tunda. „Ah, niiviisi,“ ütles ta, „see on siis see rüütel, kes täna hommikul härra Gottfried von Bouilloni järele üle müüri hüppas ja õhtul esimesena oma küünla tohtis süüdata pühal haul.“ — „Jah, nii see on,“ ütles meie Issand, „ja nagu näed, põleb ta küünal ikka veel.““

Narr kõneles nüüd väga kiirelt, heites aegajalt luuravat pilku Ranierole: „Püha Peetrus tundis ikka veel veidi kaastunnet meie Issanda vastu. „Kas sa siis ei mõista, mispärast ta küünal põleb?“ ütles ta. „Sa usud vist, et ta mõtleb su piina ja surma peale, kui vaatab küünlale. Kuid ta ei mõtle muu peale, kui kuulsusele, mille ta

võitis, sest et teda Gottfried von Bouilloni järele kõige vapramaks tunnustati.“

Nende sõnades juures naersid kõik Raniero külalised. Raniero oli väga vihane, kuid ta sundis end kaasa naerma. Ta teadis, et kõik oleks leidnud selle naeruväärse, kui ta poleks kannatanud veidi nalja.

„Kuid meie Issand vaidles pühale Peetrusele vastu,“ ütles narr. „Kas sa ei näe, kui hirmul ta oma küünlatule pärast on?“ küsis ta. „Ta hoiab käe leegi ees, niipea kui keegi telgiriide tõstab, kartusest, et tõmbetuul selle kustutab. Ja tal on palju tegemist, et peletada ööliblikaid, kes ringi lendavad ja seda kustutada ähvardavad.“

Naerdi ikka südamlikumalt, sest mis narr ütles, oli puhas tõsi. Ranierol läks ikka raskemaks end valitseda. Talle näis, et ei või kannatada, et keegi püha küünlatule üle nalja heitis.

„Püha Peetrus oli aga umbusklik,“ jatkas narr. „Ta küsis meie Issandalt, kas see rüütli tunneb. „Ta ei lähe just tihti jumalateenistusele ega kuluta oma palvepinki,“ ütles ta. Kuid meie Issand ei lasknud end eksitada. „Püha Peetrus, püha Peetrus!“ ütles ta pühalikult. „Pane tähele, et see rüütel tulevikus vagam on kui Gottfried! Kust tulevad headus ja vagadus, kui mitte mu haualt? Küll näed, et Raniero di Ranieri leskedele ja puudustkannatavatele vangidele appi läheb. Küll näed, et ta võtab haiged ja kurvad oma kaitse alla nagu ta nüüd hoiab püha küünlatuld.“

Selle üle tõusis piiritu naerulagin. Kõigile näis see väga naljakas, kes tundsid Raniero loomu ja elu. Kuid sellele enesele olid nali ja naer väljakannatamatud. Ta kargas üles ja tahtis narrile ägedalt kallale minna. Selle juures aga tõukas ta nii ägedalt lauda, mis polnud muud kui puupakkudele pandud uks, nii et see kõikus ja küünal ümber langes. Nüüd selgus, kui lähedal see oli Raniero südamele, et küünal jääks põlema. Ta sumbutas oma pahameele ja tal oli aega küllalt, et küünalt tõsta ja leeki lõkkele puhuda, enne kui ta narrile kallale tormas. Kui ta oli küünlaga valmis, oli narr juba telgist rutanud ja Raniero nägi isegi, et ei tasunud vaeva teda pimeduses taga ajada. „Ma kohtan teda vist küll teine kord,“ mõtles ta ja istus maha.

Lauaseltskond oli vahepeal küllalt naerda saanud ja üks neist tahtis nalja jatkata ning pööras Raniero poole. „Üks on kindel, Raniero, et sa seekord Florentsi ma-

donnale mitte kõige hinnalisemat ei saada, mis oled võitluses saanud,“ ütles ta.

Raniero küsis, miks ta arvab, et ta seekord ei jää truuks oma vanale kombele.

„Ainult sel põhjusel,“ ütles rüütel, „et kõige hinnalisem, mille sa oled võtnud, on see küünlatuli, mille tohtisid süüdata kogu väe ees pühas hauakirikus. Ja seda sa vist Florentsi saata ei suuda.“

Jälle naersid teised rüütliid, kuid Raniero oli nüüd tujus, et ta oleks võinud teha midagi hulljulget, et ainult nende naerule piiri panna. Ta tegi kiire otsuse, hüüdis vana relvakandja enese juure ja ütles sellele: „Valmistu pikaks teekonnaks, Giovanni! Homme lähed selle püha küünlatulega Florentsi.“

Kuid relvakandja tõrkus nõusolekut avaldama. „Seda ma enese peale võtta ei taha,“ ütles ta. „Kuidas on võimalik küünlatulega Florentsi ratsutada? Ta kustuks, enne kui lahkun laagrist.“

Raniero küsis ühte meest teise järele. Ta sai kõigilt sama vastuse. Nad ei võtnud ta käsku nähtavasti tõsiselt.

Muidugi naersid võõrad rüütliid, kes olid ta külalised, ikka valjumini ja lõbusamini, mida selgemini näha oli, et ükski Raniero meestest ta käsku ei soovinud täita.

Raniero sattus ikka suuremasse ärevusse. Lõpuks kaotas ta kannatuse ja hüüdis: „See küünlatuli läheb siiski Florentsi ja et keegi teine sinna ei taha ratsutada, siis teen seda ise.“

„Mõttele enne järele, kui midagi lubad!“ ütles üks rüütel. „Sa ratsutad vürstkonnast minema!“

„Vannun teile, et viin selle küünlatule Florentsi!“ hüüdis Raniero. „Teen, mida keegi teine ei tahtnud teha.“

Vana relvakandja kaitses end: „Isand, sinule on see teine asi. Sa võid suure saatkonna kaasa võtta, kuid mind tahtsid sa ükski saata.“

Raniero oli aga nagu meelet ära ja ei valitsenud enam oma sõnu. „Ka mina lähen ükski,“ ütles ta.

Kuid sellega oli Raniero sihi saavutanud. Kõik telgis jäid vai. Nad istusid kohkunnult ja vaatasid talle otsa.

„Mispärast te enam ei naera?“ küsis Raniero. „Tubli mehele pole see ettevõtte vist muu kui lapsemäng.“

III.

Järgmisel hommikul, koidikul, istus Raniero sadulasse. Ta kandis täielikku varustust, kuid oli selle üle heitnud jameda

palverändaja mantli, et raudrüü päikese-kiirtest mitte liig tuliseks ei saaks kõetud. Tal olid mõök ja kirves ja hea hobune. Ta hoidis käes põlevat küünalt ja sadula külge oli ta köitnud hulk pikke vahakünlaid, et leek mitte toidupuudusest ei sureks.

Raniero ratsutas aeglaselt läbi täiskiilutud telgitäna ja nii kaua läks kõik hästi. Oli veel nii vara, et udu, mis oli tõusnud sügavatest orgudest Jerusalema ümber, veel laiali polnud läinud ja Raniero ratsutas nagu läbi valge öö. Kogu laager magas ja Raniero pääsis kergelt vahipostidest mööda. Ükski neist ei peatanud teda, sest läbi tiheda udu ei võinud nad teda näha ja teedel oli jakakõrgune tolmu, mis tegi hobuse sammud kuulmatuks.

Raniero oli varsti laagri piirkonnast väljas ja pööras tänavale, mis viis Joppesse. Tal oli nüüd parem tee, kuid ta ratsutas ikka üsna aeglaselt, küünlatule pärast. See põles halvasti tihedas udus, punaka, väriseva helgina. Ja ikka jälle tulid suured putukad, kes tiibadega vehkides tulle tormasid. Ranierol oli palju tegemist selle kaitsmisega, kuid tal oli kindel lootus ja ta arvas ikka veel, et ülesanne, mille ta oma peale võtnud, mitte raskem pole, kui et sellest laps jagu saab.

Kuid hobune väsis aeglase sammu juures ja hakkas traavima. Nüüd hakkas küünlatuli tõmbetuules värvendama. Ei aidanud, et Raniero katsus teda kaitsta käega ja mantliga. Ta nägi, et see oli peaaegu kustumas.

Kuid ta ei tahtnud sugugi oma ettevõttest nii ruttu loobuda. Ta peatas hobuse ja istus tükike aega vait ja mõtles järele. Lõpuks hüppas ta sadulast ja katsus tagurpidi istuda, et kaitsta leeki kehaga tuulepuhangu eest. Nii õnnestus tal seda põlevana hoida, kuid ta märkas nüüd, et reis saab olema raskem, kui ta algul oli arvanud.

Kui ta oli möödunud mägedest, mis Jerusalema ümbritsevad, kadus udu. Ta ratsutas nüüd läbi sügavama üksilduse, milles polnud inimesi, maju ega rohelist puid või taimi, vaid ainult lagedad kõrgustikud.

Siin tungisid Ranierile röövlid kallale. See oli kõlvatu salk, kes järgnes väele ilma loata ja kes elas röövimisest ja riisumisest. Nad olid künka taga varitsenud ja Raniero, kes ratsutas tagurpidi, nägi neid alles, kui nad ta juba oli ümbritsenud ja mõõka tõstsid.

Neid oli umbes kaksteistkümmend meest, nad nägid väga viletsad välja ja ratsutasid

viletsatel hobustel. Raniero märkas kohe, et tal poleks raske teed teha ja minema kihutada. Kuid ta mõistis, et seda teha ei või, ilma et tule minema heidaks. Ja ta ei tahtnud uhkete sõnade järele, mis oli täna öösel rääkinud, mitte nii kergesti oma ettevõttest loobuda.

Ta ei näinud sellepärast teist pääseteed, kui röövlitega kokku leppida. Ta ütles, et neil oleks raske tast jagu saada, kuna tal on head sõjariistad ja hea hobune. Kuid et teda takistavat lubadus, ei tahtvat ta vastu panna, vaid nad võivad ilma võitluseeta kõik võtta, mis tahavad, kui ainult töotavad, et ta küünalt ei kustuta.

Röövlid olid oodanud rasket võitlust. Nad rõõmustasid Raniero ettepaneku üle väga ja hakkasid teda kohe paljaks riisuma. Nad võtsid talt raudrüü ja hobuse, sõjariistad ja raha. Ainus, mis nad talle jätsid, olid jäme mantel ja vahakünlad. Samuti pidasid nad ausalt töotust Raniero küünlatuld mitte kustutada.

Üks neist oli istunud Raniero hobuse selga. Kui ta märkas, kui hea see oli, näis ta tundvat veidi kaastunnet rüütli vastu. Ta hüüdis sellele: „Kas näed, me ei taha olla karemad ristiinimese vastu. Sa pead saama mu vana hobuse, et sellel võiksid ratsutada.“

See oli vilets nälgunud loom ja liikus nii tarretult ja puiselt nagu oleks ta puust.

Kui röövlid lõpuks olid kadunud ja Raniero viletsale hobusele istus, ütles ta enesele: „Mind on see küünlatuli vist ära nõidunud. Tema pärast ratsutan nüüd nagu hull kerjus oma teed.“

Ta nägi, et oleks kõige targem tagasi pöörduda, sest et ettevõtte tõesti läbiviimatu oli. Kuid ta üle oli tulnud nii äge iha seda teostada, et ta ei võinud vastu seista hümule välja kannatada.

Ta sõitis edasi. Veel ikka nägi ta neid samu lagedaid, kollakaid kõrgustikke enese ümber. Tüki aja pärast ratsutas ta mööda noorest karjusest, kes nelja kitse hoidis. Kui Raniero nägi loomi lagedal maal söömas, küsis ta eneselt, kas nad ehk mulda söövad.

Sel karjusel oli arvatavasti varem suurem kari olnud, mille ristsõitjad talt olid varastanud. Kui ta nüüd nägi lähenevat üksikut kristlast, katsus ta talle kõik paha teha, mis võis. Ta tormas talle kallale ja lõi kepiga ta küünla pihta. Raniero oli küünlatulest nii vangistatud, et end isegi

Jüri Jaakson,
Eesti panga president.

Dr. med.
Ernst Saareste,
dtsent.

Juhan Avik,
helikunstnik ja
muusikategelane.

Karl Lampson,
õpetaja ja kõster
Tartus.

Jaan Roos,
koolitegelane
Tartus.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

16. Jaanuar :

- 1870 Jüri Jaakson, poliitika- ja pangategelane.
1888 Julius Kaar, õpetaja Tabervas.
1879 Marie Elisabeth (Betty) Kuuskmann, näitleja.
1881 Märt Meos, koolitegelane Väike-Maarjas.

17. jaanuar :

- 1837 Eduard Mariin Kuusik, insener Tallinnas.
1897 Erna Linde, õpetaja Mustvees.
1862 Mart Reim, ametnik Rāpinas.
1883 Mihkel Reinhold, õpetaja Viluveres.
1898 Vladimir Rooberg, advokat, riigikogu l.
1882 Jüri Theodor Sepp, maalikunstnik New-Yorgis.
1865 Tõnis Siil, tööstur ja põllumees Kūti val-
las.
1876 Paul Tanilas, arst Pärnusa.
1875 Georg Tofer-Toriveri, äritegelane Tallin-
nas.

18. jaanuar :

- 1894 Ado Anderkopp, riigitegelane ja ajakir-
janik.
1853 Michael Jürmann, ärkamisaja tegelane
Tallinnas (surnud).
1882 August Kanastik, maadleja, käsitöölise
Tallinnas.
1898 Albert Kivikas, kirjanik.
1882 Jaan Mathiesen, põllumees Kaismas.
1863 Friedrich Pöld, õpetaja Saue.
1884 Rudolf Johannes Reimann, kindralmajor.

- 1906 Romulus Tiitus, karikaturist ja ajakirjanik.
1891 Jaak Ümarik, agronoom Tallinnas.

19. Jaanuar :

- 1890 Albert Borkvell, õpetaja ja ametnik Tal-
linnas.
1879 J. Citron, tööstur ja pangategelane Tallin-
nas.
1885 Aleksander Einsein, põllumees Vaiknas.
1894 Henrik Olvi, maalikunstnik.
1889 Paul Parts, kohtunik Kuresaares.
1860 Hendrik Printsman, põllumees Hum-
mulis.
1893 Karl Theodor Saarmann, õigusteadlane
Tallinnas.

20. jaanuar :

- 1883 Albert Kevend, põllumees Kambjas.
1880 Henn Parts, rohuteadlane Tartus.
1855 Hans Väinaste, õpetaja Palmes.

21. jaanuar :

- 1904 Roland Abel, kaupmees Kanepis.
1883 Ferdinand Villem Gestel, põllumees
Uue-Vändras.
1889 August Kasekamp, kaitseväelane Tallin-
nas.
1877 Friedrich Krillo, õpetaja Valgas.
1885 Ernst Gustav Kühnert, arhitekt Tallinnas.
1864 Eduard Langsepp, kaupmees Võsul.
1899 Karl Mölder, õpetaja Türil.
1871 Jaan Ots, põllumees Pork.
1889 Jaan Roos, koolitegelane Tartus.

Paul Meil,
põllumees Vana-
Suislepa.

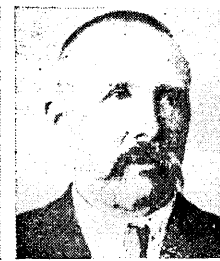
Konst. Stscherbakoff,
maalikunstnik.

Madis Sume,
põllumees Vigalas.

Günter Reindorff,
graafik-maali-
kunstnik.

Jaan Ürike,
põllumees Vigalas.

August Küttis,
põllumees Auveres.

Albert Borkvel,
haridusm. koolios.
abidirektor.

Joh. Kirkmann,
õpetaja Nõmmel.

Arnold Blumenfeldt,
kunstnik.

Robert Astrem,
ajakirjanik ja poliit.
kategeelan.

1892 Ernst Saareste, arstiteadlane Tartus.

1889 Jaan Vares, arst Viljandis.

22. jaanuar :

1898 Elmar Kald, kirjastaja Tartus.

1882 August Juhannes Mõru, omavalitsuste-
gelane Tartus.

1877 Johan Pajo, loomaarst Pärnus.

1888 Paul Õpik, rahandustegelane Tallinnas.

23. jaanuar :

1871 Madis Sume, põllumees Vigalas.

1889 Eduard Richard Summer, koolitegelane
Paides.

1897 Aleksander Robert Tilger, kaitsevaelane
Tallinnas.

24. jaanuar :

1887 Robert Astrem, ajakirjanik ja poliitika-
tegelane.

1881 Liisy Jalak, seltsitegelane Riias.

1869 Peeter Krebs, põllumees Kuigatsis.

1886 Hans Kukkk, riigiametnik Tallinnas.

1890 Friedrich Puksov, raamatukogunduse te-
gelane.

1883 Johannes Valter, põllumees¹ Vihulas.

25. jaanuar :

1885 Christjan Arro, põllumees Abjas.

1891 Herman Jaakson, matemaatikaprofessor.

1886 Oskar Liik, arst Tallinnas.

1881 Johannes Ruudolhv Oder, põllumees
Kohilas.

1899 Johannes August Völma, õpetaja Pihlas.

26. jaanuar :

1885 Villem Hiip, linnukasvatuse eriteadlane
Tallinnas.

1882 Paul Lill, kindralmajor.

1861 Karl Gustav Miit, põllumees Tartumaal.

1857 Aleksander Mohrfeldt, kirikuõpetaja ja
vaimulik kirjanik.

1889 Günter Friedrich Reindorff, graafik-maa-
likunstnik.

1880 Ernst Riipulk, põllumees Vana-Vändras.

27. jaanuar :

1889 Jaan Klaar, merendustegelane Tallinnas.

1869 Jaan Metua, näitelavategelane Kuresaares.

1889 Peeter Tuulik, põllumees Abrukas,

1880 Märt Uik, koolitegelane Paides.

28. jaanuar :

1899 August Anni, kirjandusteadlane.

1899 Johannes Sonin, riigiametnik Tallinnas.

29. jaanuar :

1884 Juhan Aavik, helikunstnik ja muusikatege-
lane.

1889 Aleksander Eichelmann, ametnik Nõm-
mel.

1870 Jaan Hansen, õpetaja ja põllumees Laiuses.

1892 Aleksander Jaakson, kaitsevaelane Tal-
linnas.

1884 Villem Kustlov, väiketööstur Tartus.

30. jaanuar :

1899 Vilmar Adams, kirjanik.

1903 Edmond Arnold Blumenfeldt, kuntsnik-
dekoraaator.

1878 Anton Hansen-Tammsaare, kirjanik.

1885 Johannes Kirkmann, õpetaja Nõmmel.

1863 Karl Heinrich Lampson, õpetaja ja kōs-
ter Tartus.

1867 Jaan Nuudi, kirikuõpetaja Vändras.

1895 Jaan Puskay, metodisti õpetaja Pärnus.

1886 Hendrik Vahiramäe, kohtunik Tallinnas.

1897 Harry Visman, kaubandusinspektor, spor-
dittegelane Tallinnas.

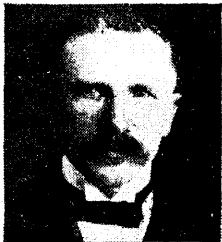
31. jaanuar :

1867 Jaan-Johann Bergmann, notar Tallinnas.

1875 Jaan Masing, arst ja poliitikategelane Tal-
linnas.

J. Bergmann,
notar.

Friedrich Krillo,
õpetaja Valgas.

Ernst Riipulk,
põllumees Vana-
Vändras.

Paul Lill,
kindralmajor.
kaitseministri abi.

Johannes Sonin,
soisjalmin. kōs-
kaitse direktor.

karjase vastu kaitsta ei saanud. Ta tõmbas küünla ainult lähemale, et seda kaitsta. Karjus lõi veel mõned korrad selle järele, kuid peatas siis imestanult ja ei löönud enam. Ta märkas, et Raniero mantel oli tuld võtnud, kuid Raniero ei teinud midagi, et kustutada tuld, niikaua kui küünlatuli oli hädaohus. Karjast oli näha, et ta häbenema hakkas. Karjast oli näha, et ta häbenema hakkas. Karjast oli näha, et ta häbenema hakkas. Karjast oli näha, et ta häbenema hakkas. Karjast oli näha, et ta häbenema hakkas.

Raniero naeratas ja mõtles, et karjus teda peab pühaks meheks, kes palverännaku on ette võtnud.

Vastu õhtut tulid Ranierole inimesed vastu. Kuulujutt Jerusalema langemisest oli juba õõ kestel randa mööda laiail läinud ja hulk inimesi olid sinnapoole teele asunud. Need olid palverändajad, kes ootasid juba aastaid juhist Jerusalemma pääseda; need olid järelesaadetud väeosad ja esimeses reas kaupmehed, kes toiduainete vankritega sinna ruttasid.

Kui need hulgad Ranierole vastu tulid, kes ratsutas tagurpidi põleva küünlaga hobusel, hüüdsid nad: „Hull, hull!“

Suurem osa olid itaallased ja Raniero kuulis, kuidas nad ta omas emakeeles hüüdsid: pazzo, pazzo! mis tähendab hull, hull!

Raniero, kes kogu päev enese üle valitseda oli osanud, sai neist korratud hüüetest ägedalt ärritatud. Ta hüppas äkki sadulast ja hakkas oma tugevate rusikatega hüüdjaid karistama. Kui inimesed märkasid, kui rasked hoobid olid, mis ta jagas, hakkasid nad põgenema ja Raniero seisis varsti ükski teel.

Nüüd tuli Raniero jälle meelemõistusele. „Tõepoolest, neil oli õigus, kui nimetasid mind hulluks,“ ütles ta, vaadates ringi küünlatulele järele, sest ta ei teadnud, mis sellega oli juhtunud. Lõpuks nägi ta, et see teelt kraavi oli veerenud. Leek oli kustunud, kuid tuli hõõgus kuivas rohus seal kõrval ja ta mõistis, et õnn teda polnud maha jätnud, sest tuli oli rohu põlema süüdanud, ennekui kustus.

„See oleks võinud kergesti saada suure vaeva kurvaks lõpuks,“ mõtles ta, süüdates tuld ja jälle sadulasse hüppates. Ta tundis end alandatud. Talle ei näinud enam nii tõenäoline, et ta sõit õnnestub.

Õhtul tuli Raniero Ramlesse ja ratsutas maha poole, kus karavanid leidsid õõks ulualust. Seal oli suur, kaetud õu. Ümberringi

olid väikesed tallid, kus reisijad hobused võisid jätta. Tube polnud olemas, vaid inimesed magasid loomade kõrval.

Suur hulk inimesi oli juba seal, kuid peremees muretses siiski koha Ranierole ja ta hobusele. Ta andis ka hobusele ja ratsanikule toitu.

Kui Raniero märkas, et tema vastu hea oldi, mõtles ta: „Hakkan peaaegu uskuma, et röövlid tegid mulle teene, kui röövisid mu raudriided ja hobuse. Kindlasti jõuan oma küünlatulega kergemini läbi maa, kui mind peetakse vaimuhaigeks.“

Kui Raniero hobuse talli oli viinud, istus ta heintele ja jättis küünlatule enese kätte. Ta kavatses mitte magada, vaid kogu õõ üles jääda.

Kuid vaevalt oli Raniero maha istunud, kui juba uinus. Ta oli väga väsinud, ta sirutas end unes pikali ja magas hommikuni.

Kui ta ärkas, ei näinud ta küünlatuld ega küünalt. Ta otsis seda õlgedes, kuid ei leidnud.

„Keegi on ta ära võtnud ja kustutanud,“ ütles ta. Ja ta katsus uskuda, et on röömus, et kõik on lõpul ja ta võimatut ettevõtet jätkata ei tarvitse.

Kuid kuna ta niiviisi mõtles, tundis ta ühtlasi seesmist tühjust ja kurbust. Talle näis, nagu poleks ta ialgi palavamalt igatsenud selle ettevõtte õnnestumist kui praegu.

Ta tõi hobuse tallist, harjas seda ja pani talle riistad ja sadula selga.

Kui ta oli valmis, tuli peremees, kellele kuulus õomaja, põleva küünlaga ta juure. Ta ütles Franki keeles: „Pidin eile sult küünla ära võtma, kui magama jäid, kuid siin on ta sul jällegi.“

Raniero ei lasknud midagi märgata, vaid ütles üsna rahulikult: „See oli tark tegu, et sa ta kustutasid.“

„Ma ei kustutanud teda mitte,“ vastas mees. „Ma nägin, et ta põles, kui sa tulid, ja ma arvasin, et see on sulle tähtis, et ta edasi põleb. Kui näed, kui palju ta on vähemaks põlenud, siis mõistad, et ta põles kogu õõ.“

Raniero säras röömust. Ta kiitis peremeest väga ja ratsutas kõige paremas tujus edasi.

IV.

Kui Raniero Jerusalemast teekonda alustas, oli ta tahtnud valida meretee Joppest Itaaliasse. Kuid ta muutis selle otsuse, kui röövlid, ta raha olid riisunud, ja otsustas maanteel sõita. (Järgneb.)

Vrakk.

Portugali kirjanik **José Gallardo de Maraima.**

Puudusid veel mõned päevad mu pulmiks. Olin oma mõrsjat — ta nimi oli Clara — juhuslikult ühel oma sagedail väljasõitel Biscaya ümbrusesse tundma õppinud.

Kuna juba lühida tutvuse järele veendusin, et olen leidnud temas oma täiusliku täienduse, rühkisin energiliselt ja teguvõimsalt, nagu oli mu loomus, otsekohe oma sihi poole ja palusin Clara vanematelt ta kätt. Ta isa, vana ooberst erus, andis, urisedes nagu alati, oma õnnistuse. Ema nuttis liigutusest. Järgnev aeg möödus väga kiirelt. Clara ja mina kõnelesime ainuüksi oma tulevast õnnest, mida kujutlesime kõige roosilisemais värvides ja ehitasime õhulosse.

Ühel õhtul — oli suve lõpu poole, — kuna me kõik istusime mu mõrsja villa terrassil ja heatujuliselt jutlesime, ilmus sinna äkki keegi mereväeohvitseri mundris härra ja hüüdis meile lõbusalt: „Tere õhtust! Teie ei ole mind vist sugugi oodanud, mis?“ Seda häält kueldes, lasi vana ooberst oma piibu langeda, mu tulevane ämm tõusis toolilt ja mõlemad ruttasid trepi juure, et tervitada ustulnukat.

Clara oli mu kõrvale jäänud ja ma tundsin, et ta värises kogu kehast.

„Kus on Clara?“ küsis ohvitser.

„Clara!“ hüüdis vana ooberst. „Jah, ütles, kas magad? Kas sa ei tahagi oma onupoega teretada?“

Sõnakuulelikult tõusis mu mõrsja ja lähenes onupojale, kuna ma talle järgnesin. „Rõõmustan, et näen sind jälle!“ ütles ta kindlal häälel. „Siin esitlen sulle oma peigmeest...“ Tekkis jäine vaikus ja ohvitseri otsaesine tõmbus süngeisse kortsesse. Kuid ta sai kiirelt oma viisakuse tagasi, kummardas kergelt meie ees ja ütles, pöörates oobersti poole: „Miks ei teatanud teie varemini Clara kihlusest?“

„Kuidas oleksime seda teha saanud? Meie ei teadnudki, kus sa tookord viibisid, sa ei ole meile tervelt kolm aastat enam teateid andnud...“

„Jah, kolm aastat mitte,“ ütles ohvitser mõtlikult ja heitis mulle läbipuuriva pilgu.

Järgmisel päeval jutustas mulle Clara, et ta onupoeg kolme aasta eest ta kätt oli palunud. Kuna ta aga oma onupoega põrmugi ei olevat armastanud, vastanud ta vanemad sellele eitavalt. Et pehmenada

oma otsuse valjust, öelnud nad, et Clara abiellumiseks veel liig noor olevat. Selle peale asus noor ohvitser pikale ilmareisile sõjalaeval. „Ta vist leppis varsti oma saatusega,“ arvas Clara.

Mõtlesin vaenulistele pilkudele, mida mulle eile mu mõrsja onupoeg oli heitnud, ja tegin otsuseks pulmadega kiirustada.

Kuid ei juhtunud midagi, mis mu eelarvamisele mu mõrsja onupoja suhtes oleks uut toitu andnud. Ta oli mu vastu alati viisakas ja tähelepanelik ja katsus peletada halba muljet, mille ma temast olin saanud.

Meie pulmad pidid olema 10. oktoobril ja Juan, onupoeg, näis selle ülo rõõmustavat ja ta pakkus end isegi tunnistajaks laulatusel. Ta külastas mind sagedasti mu korteris ja võttis mind pikkadele jalutuskäikudele kaasa. Mõnikord sõitsime purjekas, mida ta tüüris, kaugele merele. Need olid toredad sõidud. Meri säras sügavas sinas ja vana sadamalinn näis temasse upuvat.

Tihti ulatusid meie paadisõidud kuni kindlustatud saarteni, mille soomustatud tornidelt pikad kahuritorud ähvardasid lahte.

Kaks miili neist eemal oli hukkunud Inglise aurik ägedas edelatormis. Ta lebas musta vrakina, ilma mastideta ja korsten-deta, laine süleluses. Reederid olid kõik väärtusliku pardalt viia lasknud ja jätnud vaid väärtuseta teraskere tuulte ja tormide hävitava mõju kätte.

„Oleks vist väga huvitav seda vrakki külastama minna,“ ütles Juan ühel päeval mulle.

„Miks mitte?“ nõustusin mina.

„Me võime tekil einetada,“ lisas ta juure, vaadeldes kortsus otsaesisel kindlustuste ähvardavaid müüre.

Sellest jutust saadik olid möödunud mitmed päevad ja Juan ei näidanud end. Ühel hommikul — lebasin veel voodis — astus ta mu tuppa ja hüüdis mulle kõige paremas tujus: „Ruttu üles, sõidame hukkunud auriku juure ja einetame selle tekil!“

Riietusin kiirelt, nõustudes täielikult Juani ettepanekutega. Ainult ta ebaharilik lõbus meeoleu forkas mulle silma. Kuid mure-tult, nagu olin, peletasin umbusklikud mõt- ted ja järgnesin Clara onupojale randa. Sel varajasel hommiktunnil oli meri peaaegu tuulevaikne. Lühida ajaga olime ulgumerel.

Albert Kivikas,
kirjanik.

Betty Kuuskmann,
näitleja „Estonias“.

Peeter Rängel,
äritegelane Viljandis.

Eduard Langsepp,
end. õpetaja ja
kaupmees.

Professor
Herman Jaakson,
ülilooi prorektor.

Juan oli äkki muutunud. Ta lõbusus oli kadunud, ta pilk vahtis tardunult tantslevaid laineid ja ta otsaesisel seisid sügavad kortsud. Äkki katkestas ta vaikuse küsimusega: „Sa tahad siis kahe nädala pärast abielluda? Sa armastad Clarat vist väga!“ Kuid nähtavasti ei oodanud ta oma küsimusele vastust, sest ta vahtis tardunult ette ja ta mõtted näisid kaugel viibivat. Siis hüüdis ta äkki: „Oleme kohe seal!“

Pöörasin ta sõnade juures ringi ja silmasin auriku vrakki, mõne meetri kaugusel meist. Juan tõmbas purje alla ja kinnitas paadi allarippuva köisredeli külge. „Roni ainult üles,“ ütles ta, „järgnen kohe einkorviga.“ Ronisin üles ja hüppasin üle pardaseina. Varsti tuli ka Juan tekile.

„Siin on suurepärae!“ hüüdis ta ja ta hea tuju näis tagasi tulevat. Ma ei olnud mitte just temaga ühel arvamisel. Tekk näis kaunis laastatud, mis ei ole imeks panna mahajäetud, hukkumisele määratud laeva juures. Korstnad ja mastid olid, kui torm nad ümber paiskas, lõõnud sügavad augud teki põrandasse. Käsipuud olid roostetanud, kõverad ja siin ja seal murtud. „Tule!“ hüüdis Juan, „leidsin suurepärase koha, kus võime mugavalt aset võtta ja einetada!“ Ta lahkus tekiilt, läksin ta hääle kõlale järele ju jõudsin kaunis mahukasse

kabiini, mille keskel seisis laud. „Mul on janu,“ hüüdis Juan, avades korvi ja asetades selle sisu lauale, mis koosnes külmast lihast, leivast, konservest ja veinist. Istusin Juanile vastu. „Jooome su veetleva mõrvoja terviseks ja tulevase õnne peale!“ Ma jõin ja onupoeg täitis mu klaasi uuesti. Mis juhtus edasi, ei tea ma... , mu meele-märkus pidi kadunud olema...

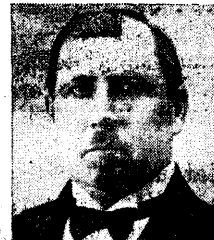
Kui jälle virgusin, nägin Juani ikka veel liikumatult samal kohal. Ta näos oli hirmus, ähvardav ilme. Tahtsin tõusta ja ei suutnud, sest mu jalad olid nagu halvatud. Kui vaatasin alla, nägin, et nad olid nahkrihmadega seotud kabiini seina külge. Samal viisil oli mult võetud mu käsivarte jõud.

„Juan! Juan! Mis tähendab see halb nali? Päästa minu kohe lahti!“ karjusin talle ja katsusin asjatult rihmadest lahti saada.

„On asjatu vaevanägemine,“ ütles Juan, „kuigi sa saaksid oma jõudu tuhatkordistada, ei suudaks sa siiski rihmu käristada. Kas tead pealegi, kus oled? Sihtkettal.“

„Sihtkettal?“ küsisin imestades, sest ma ei mõistnud ta sõnade mõtet ja uskusin, et ta on mõistuse kaotanud.

„Sihtkettal,“ kordas ta. „Sest see mahajäetud vrakk on täna kindlustuste kahurite

Vladimir Rooberg,
advokaat, riigikogu
liige.

Friedrich Pöld,
õpetaja Saue.

Elsbeth Oja,
õpetaja Ilmatsalus.

Jaan Klaar, meren-
dustegelane, end. s/l.
„Lembitu“ kom-der-

Villem Hiitop,
linnukasvatuse eri-
teadlane Tõllinnas.

sihtkettaks. Laskeharjutused algavad tunni pärast.“

„Mõrtsukas!“

„Su karjumine on asjata. Sind ei kuule keegi. Tunni pärast kaod igaveseks selle vana laevakerega — ja ma lohutan Clarat su varajase surma pärast...“

„Juan! Juan! Sa ei või seda hirmsat kuritegu teostada! Juan!“

Asjatult. Kuulsin veel ta samme tekil, siis jäi vaikseks ja minuni kostus ainult lainte uinutav loksumine, mis löid ühtlases rütmis vastu laevaseina. Üliinimliku jõupingutusega katsusin end veel kord aheleist vabastada, kuid tagajärjeks oli, et rihmad mulle ainult sügavamini liha sisse hakkasid lõikama. Aeg näis mööduvat kohutava kiirusega, laskeharjutuste algus pidi ammu möödunud olema. Värisedes ootasin esimest kahuripauku ja laengu sissetungimist laevaseina. Kuid äkki... , kaugelt, kantud tuulest, kostis mu kõrva vana mere-mehelaul. Hoidsin hinge kinni, et paremini kuulatada. Jah, tõepoolest, laulik lootsikus lähenes vrakile, sest viis muutus ikka selgemaks. Kuulsin nüüd häält laevakere ääres. Kogu jõuga, mis veel peitus mu väsinud kopsudes, hüüdsin appi. Laul vaikis. Triumfeerisin: „Nad kuulsid mind!“ ja karjusin uuendatud jõul teistkordselt.

Möödusid mõned pinevad minutid. Hüüdsin ikka jälle: „Appi! Appi! Siia. Laeva pärasse!“ Laul hakkas uuesti. Külma värin raputas mu keha. Jah, ta kostis uuesti, kuid enam mitte lähedusest, vaid otsustades kõla järele juba jälle suuremast kaugusest. Lõpuks vaikis ta. Päästmise võimalus oli igaveseks kadunud. Olin jälle üks. Sel silmapilgul kerkis mu ette mu mõrvoja pilt, nägin teda puhketoolis veran-

Harry Visman,
ubandusinspektor.

Vilmar Adams,
kirjanik.

Romulus Tiitus,
karrikaturist, ajak-k.

dal lebatav. Pilt ilmus kõigi üksikasjadega mu hinge ette. Vasakul avatud aken, laual särav portseliaan.

Mu lõpp pidi varsti tulema...

Kuid kuidas, kui laskmine mingil põhjusel oli teiseks päevaks edasi lükatud? Haarasin uue lootusega sellest mõttest kinni. Päeva jooksul võis veel teine purjek mööduda, mis kuulis mu appihüüdeid...

Vapustatud mürin, nagu oleks purunenud mingi terastorn, siis vilistamine õhus ja tume mürts tungisid mu kõrvu. Laskeharjutused olid alanud.

Mu hingamine seisatus, mu süda peatus sekundiks. Igatahes olid kahurimehed halvasti sihtinud ja laeng oli üle vraki lenanud. Pingutatult kuulatasin järgmist pauku ja soovisin igatsevalt, et laeng seekord vrakki tabaks ja mind mu piinadest päästaks. Juba mürtsus teine pauk, millele järgnes lainte äge loksumine. Vahutav vesi tungis uksest kabiini ja niisutas mind. Vesi elustas mu närve — ja mus ärkas metsik soov elada. Jälle kostis pauk. Vrakk sai tõuke, mis pani ta kõikumale, siis vajus ta nina veel sügavamini voogudesse. Hõljusin nüüd üleval kõrgel ja mu ahelad hoidsid mind selles seisukorras kinni. Järgmine hirmus tõuge paiskas mu pea kabiini seinte vastu, kuna vastaspoolne sein klaasina pil-

Dr. Jaan Masing,
arst ja poliitika-
tegelane.

Jaan Meua,
näitejuht ja näilleja
Kuresaares.

Ado Anderkopp,
sise- ja kohtumini-
ster, riigikoguliige.

Henrik Olvi,
maalikunstnik.

A. Hansen-Tamsaare,
kirjanik.

bastus. Mu meelemärkus kadus. Kui jälle ärkasin, imestasin, et olin veel elus. Väike, punane oja nirises mu näo üle. Veri. Elasin! „Miks?“ küsisin valjult. Üllatusin selle sõna kõlast, nagu ei oleks seda mu suu öelnud, ja ootasin viiendat laengut. Seekord pidi ta tabama — see oleks viimane. Ta hävitaks vraki.

Kuid viies laeng, mis pidi mind tapma, lasi end kaua oodata. Iga sekundiga kasvav mu viha kahurimeeste vastu. Nood laiskvorstid! Muidugi, neil ei ole kiiret. Laskmise asemel nad lobisevad, nood nadi-kaelad...

Seal..., mis see oli? Mul oli tundmus, nagu oleks mu sooned avanenud ja veri üle mu keha jooksnud. Kuulsin tekil samme, raskeid mehesamme. Tahtsin karjuda, kuid ei suutnud. Mu kõri oli nagu kinni nõõritud. Sammud lähenesid... Võisin juba eraldada hääli, mille kõla tungis kajutisse, ja kuulsin ühte ütlevat: „Vaatame, kuhu viimane laeng sattus.“

Mu kuivanud kõrist ei tulnud enam ühtki

häält. Uleval, kuskil taeva all, nii näis mulle, kerkis pea, mida kattis ohvitserimüts. Võisin veel eraldada sädelevaid paelu sel-
lel. Siis läks mu silmade ees mustaks.

Ärkasin hospitalivoodis, mu ümber seisid mehed mundrites, kelle pilkudest kõneles kaastundmus ja nudishimu. „Kuidas end nüüd tunnete?“ küsis üks ohvitser. Katsusin vastata, kuid ei saanud toonigi kuulda-
vale tuua, vaid tegin ainult ebamäärase lii-
gutuse käega. „Häältepaelte halvatus,“ tä-
hendas too ohvitser, kes mind oli kõneta-
nud. „Kuid see paraneb. Mõne päevaga on
kõik jälle hea.“

Tõepoolest olin mõne päevaga jälle ja
lul, olin jälle kosunud ja hääle tagasi saa-
nud. Clara oli hirmu ja mure pärast need
päevad palavikus lebanud. Ma ei vajanud
talle sündmust kirjeldada, sest ta oli ära
arvanud lühida ja hirmsa draama, mis oli
mänginud vrakil, ja suudles mind nagu
surnuisttõusnut...

Juan oli kadunud...

Punane klaaskauss.

Ameerika kirjanik Margaret Weymont-Jackson.

Viis väikest Andersoni surusid oma ninad
tõmbiks vastu Phibbs'i kristallklaasi- ja
juveleriäri vaateakent, ja viis silmapaari
vahtisid igatsevalt ühe punase klaaskausi
ilu. See oli ilusaim ese vaateaknal. Kauss
oli tumepunane ja maksis ainult 49 senti!
See oli küll määratu varandus viiele An-
dersonile, kuid teiste esemetega võrreldes
ometi odav. Seal leidis ju 19-dollarlisi
diamantsõrmuseid!

Sis ohkas: „Kui ta teile ka meeldib, siis
lähen ma kauplusse!“

Neli nooremat õde-venda noogutasid
õele vaimustusega pead.

„Olgu siis,“ ütles Sis äri-likult, „teie
ootate siin väljas. Edith hoiab Georgie
käest kinni ja Maggie ning Tilly jäävad
siia seisma; ühelgi tingimusel ei tohi
teie akna tagant sammugi kõrvale astuda.
Mõistate?“

Lapsed gruppeerusid sõnakuulelikult.
Ukse ees seisatas Sis veel hetke. Mr. Phibbs
oli vali härra, ta silmad karvapärmaste all
sädelesid veel enam kui kivid aknal. Aga
hirm, mõni teine võiks selle kausi osta,

kihutas Sisi sangarlikule teo jõule. Ruttu
avas ta ukse, saadetuna ootavate laste sil-
madest.

„Palun, härra Phibbs...“

„Korista silmapilk need näod sealt akna
tagant“, katkestas Phibbs ta jutu validalt.
„Pea iga päev akent teie ninade järele
pesema.“

„Härra Phibbs, palun, me tahame osta.“
See oli teine asi! Kuigi tulija ei olnud
silmanähtavalt väga ostujõuline — ometi,
Kas võis teada! „Härra Phibbs, selle
punase klaaskausi aknalt — selle tahak-
sime emale jõuluks osta. Aga meil ei ole
49 senti.“

„Odavamini ma seda ei saa anda. Mis
sa arvad? See on ennem maksnud ühe
dollari. Imiteeritud kristallklaas, välismaa
töö. Sissegraveeritud kuld!“

„Meie ei tahagi teda odavamalt, härra
Phibbs; tahtsime ainult paluda, et selle
meile hoiaksite.“

„Seda ma ei või. Kes teda tahab osta,
see saab, selle ilusa kausi!“

„Ka mitte — ka mitte, kui 11 senti mak-

same käsiraha sisse?“ ütles Sis uhkuse ja hirmu vahel kõikudes. „Oleme 11 senti kokku hoidnud, ja kui te need võtate, siis toome ülejäägi, puuduva 38 senti hiljem.“

Mr. Phibbs mõtiskles. 11 senti oli 11 senti. Ja kes muu tundis selle kausi vastu küll huvi.

„Olgu siis minugipärast,“ ütles ta, ja ta kaotas peaaegu tasakaalu, nähes sära Sisi silmis. Ärevusest kahvatu, pani Sis 11 senti letile ja imestas tarretult, millise kär-musega mr. Phibbs selle raha laskis lae-kasse kaduda. Tükikese aega seisis ta veel kõheldes. Siis hakkas ta samm sammult taganema ukse poole ja ütles selle juures:

„Jõuluni on veel kümme päeva. Või-malik, et tuleme alles viimasel päeval.“

„Hea küll,“ ütles mr. Phibbs, „ma panen siis kausi teie jaoks kõrvale.“

Sis tegi tänades suure kummarduse. Tema tagasitulekut oodati põnevusega. Sama sädelus, mida mr. Phibbs tema juu-res imetlenud, jooksis üle nelja lapsenäo, kui Sis oma menust jutustas. Veel ühe pilgu heitsid nad kõik punasele klaaskau-sile, siis juhtis Sis oma perekonna ettevaat-likult lumelortsuga täidetud jalgteelt.

„Teie ei tohi emale midagi reeta,“ hoiat-
tas ta väikseid, „ja sina, Georgie, ei tohi kogematagi eksida või veel emalt raha man-guda. See ei sobi ta oma kingi tarvis!“

Kodus võttis kümneaastane kasuema pliitsi ja paberi ja nägi 38 senti probleemi lahendamiseks suurt vaeva. See oli kolesuur summa ja aega oli jõuluni vaid nädal. Oli vaja teenida 5 senti päevas, parem veel kuus, sest pühapäeva ei võinud arvata, siis viibib ju ema kodus. Aga kui-das teenida 7 senti päevas? Päev otsa pidi ta hoolt kandma laste eest ja ema asendama, kes töötas vabrikus, ja pimedas ema neid välja ei lasknud. Kas ei oleks parem olnud 10-sendi-poest osta emale kammi? Nüüd see muidugi enam ei olnud võimalik! Ometi pidi olema võimalust 38 senti teenida. Miks leidub inimesi, kes võivad jõulukingi peale kulutada 10 ja 15 dollarit? (Mida Sis ka sugugi ei suutnud uskuda.)

Kolm väikest olid uinunud. Sis võttis kübara ja jaki ja käskis Edithit hästi val-vel olla, tema tulevat kohe jälle tagasi, minevat ainult proua Hepsteini juurde töö asjus midagi küsima.

— — —

„Sul on ju isegi küllalt tööd, rohkem ei tohi sa enese peale võtta.“

„Aga see on ju ainult ema jõulukingi pärast.“

„Ema tahab ainult, et head olete. Tema on rõõmus, kui saab iga kuu ära maksta türi ja riided osta ja teie kõhud täis sööta. Sellest on küllalt lesele neil raskeil ajal. Mine parem koju, muidu juhtub midagi, nagu hiljuti kui veekraani lahti unusta-site.“

Sis lahkus rõhutuna, ent mitte koju, vaid oma sõbra, ajalehemüüja juurde.

„Spike, luba, et sinu eest ajalehti välja kannan,“ palus ta ja jutustas pikalt-laialt imeilusast klaaskausist mr. Phibbs'i vaate-aknal. Naeratades vastas Spike:

„Hea küll. Iga ajalehe pealt saad poole senti. Kuid igapäev pead täpselt kell 12 siin olema.“

Üliõnnelikult läks Sis koju. Järgmisel päeval läks ta, saadetuna neljast lapsest, sinna, kus Spike teda ootas. Isegi Georgie oli ülesande tähtsusest täidetud, Tunniga oli Sis ülesande täitnud. Spike maksis nikli ja ühe penni, mille nad viibimata viisid mr. Phibbsile. Kauss oli juba ak-nalt võetud kauplusse, kus ta sädeles nagu rubiin.

Lähemad kolm päeva töid 18 senti ja Sis arvestas, et nad kausi reedel võivad kätte saada. Laupäeval oli jõuluõhtu. Aga teisipäeval ja kolmapäeval oli ilm hull ja ema keelas neil valjusti välja minna. Lapsed olid väga õnnetud. Nüüd oli kõik muidu ja tühine. Kohmetult seisis väike salga-kene neljapäeval mr. Phibbsi kaupluses saadud sente ära andmas.

„Olid sa haige, Sis, et kaks päeva ei tul-nud?“

Ja Sis jutustas oma kurva loo. Mr. Phibbs jäi kuulatama. Nägi näokest, kust seletav valgus oli kadunud — ja ta näris oma alu-mist huult.

„Igatahes tulge homme jälle,“ ütles ta.

Pikkamisi hakkas kurb koju poole kõmpima. Kodu lähedale jõudes väljus proua Hepstein parajasti ühest kauplusest, seisatas ja silistas Georgie punaseid palgeid. Sellejuures libises ta käsitasku käest ja kõik ta peen raha lendas tänavale laiali. Üks kahekümneviiesendiline veeres otse-kohe Sisi jala juurde, kes kaupluse akna ees seisis ja rahale jala ruttu peale pani. Ta vahtis tarretult aknasse, nii et taraske hingeõhk ruudu ähmaseks tegi. Edith ait-as proua Hepsteini raha kokku korjata ja see andis talle selle eest ühe penni.

Sisil on, nagu seisaks ta jalg hõõguval sõel ja mitte rahal, nii väga põletas see ta

jalga. Sis liigutas ennast pisut, ise üksisilmi aknale vahtides. Kui proua Hepstein nüüd lahkub, on see liig hilja. Ruttukumardab ta, võtab raha üles ja ulatab prouale: „Usun, te seda ei näinudki!“

Sisi tundis, nagu oleksid proua Hepsteini silmad ta hingest läbi tunginud. Aga proua ütles ainult: „Võta selle eest üks penn!“

„Ei, ei, tänan,“ ütles Sis ruttu ja punastas. Edithi saadud penni viisid nad kohe mr. Phibbsile.

„Tule homme jälle, Sis,“ ütles mr. Phibbs. Homme — oli jõuluõhtu.

Jõuluõhtu. Proua Anderson, kes täna varem kui muidu koju tulnud, imestaslapsi mitte leides, kuid rõõmustas sellest. Nõnda võis ta õhtuks eksitamatu ettevalmistusi teha. Viis last aga seisis mr. Phibbsi vaateakna taga. Seal aknal seisis jälle punane klaaskauss — märkusega: „Müüdü!“ Sis ohkas. Teised neelasid pisaraid. Georgie nägu kiskus nutule. Mr. Phibbs avas ukse ja lapsed kohkusid. Kaupmees noogutas pead: „Tulid sa kausi järele, Sis?“ ütles ta. „Tule sisse!“

Sis vankus pisut. Uks läks ta järele kinni. Mr. Phibbs võttis aknalt kausi.

„Eile alandasime kauba hinda,“ ütles ta; „kauss maksab täna ainult 29 senti. Mõtlesin, kauss, mis kord maksis ühe dollari! Imiteeritud kristallklaas ja täitsa puhas kullakiri. Selle hinna eest! On sinuga halb äri, väike preili, oodata, kuni hinnad

langevad! Nüüd saad veel ühe penni tagasi. Kas pakin sisse?“

Mr. Phibbs pakkis kausi karpi, mässis selle siidpaberisse ja sidus punase paelaga kinni. Ja kui ta paki pühalikult ulatas Sisile ühes ühe penniga, mis nagu kuld säras, siis sädeles ka tema vana nägu samuti kui õnnelikult naeratav lapsenägu.

Iial pole üht kausi uhkemalt koju kantud! Sis käis ettevaatlikult, et kauss vigade ei saaks. Kuigi tal Edith käis ees ja Georgie taga ja kummagil pool kõrval veel laps.

Emma võttis paki vastu dramaatilise hämmastusega. Tema vali, rõõmus kiljatus oleks pidanud rahuldama isegi ahneima südame. Ta ei suutnud kuidagi uskuda, et see muinasjutulik kauss tõesti temale kuulub!

„Aga see peab ju olema kole kallis,“ ütles ta. „Kas võib maailmas olla nii palju raha? Ja minule. Kallist kausi olen ma alati ihanud — kogu elu aeg olen ma sellist punast kausi omale soovinud!“

Ta asetaski selle keset söögilauda. Silmitses seda igast kandist, ilma et himu oleks lahkunud. Kõik kuus seisis nad ümber laua.

„Vaata neid vigureid, emma, ja kulda! Me juba arvasime, et ei jõua, aga mr. Phibbs on eile hinnad alla lasknud ja me saime ühe penni veel tagasi, emma!“

„Selle eest õnnistagu teda Jumal,“ hüüdis emma. „See on ilusaim kingitus, mis elus iial olen saanud!“

Jüriöö=mälestus.

Aleksey Dolgoshev.

*Ei olnud see unenägu —
Maarahva orjuse öö . . .
Kui kodumaa faevast kaffis
Must, rõhuv pilvede vöö . . .*

*Ei olnud see unenägu,
Kui hiites mähises fuul
Ja hämaral ohvrikivil
Tuli leegitses pimedal ööl*

*See verine vabadus oli —
Mu vendade elu — ja surm,
Võit võitudest kõige kenam
Sul kollane kodumaa nurm! . . .*

*Ei olnud see unenägu,
Ei ole see pealik luul:
See verine vabadus oli,
Kui hiites mähises fuul . . .*

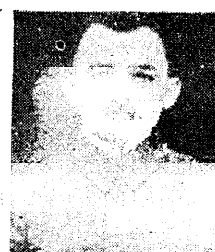
Ed. Martin Kuusik,
insener Tallinnas.

Erna Linde,
õpetaja Mõisvões.

Peeter Krebs,
põllumees Kuigatsis.

Christjan Arro,
põllumees Abjas.

Dr. Paul Tanilas,
erukolonel Pärnus.

Külastai Aasta.

Pühendan suurele meistrile **A. Gailile.**

Hämaral talvehommikul, mil täidet ilm lumitolmu turbasuitsuga, mil päevavalgus viibib tulemisega, nagu laisk inimene magamasttõusuga, mu onni uksele koputab salapärase võõras. Nägematult-kuulmatult ta on hüilind mu künniselle ja tahestatmatult ma pean avama talle logiseva ukse. Seisan vastamisi tundmatuga. Ta nägu on kerjuskõhn, lükit sügavate kortsudega nagu kulund saabas, mille nahka pikast käimisest on tekkind lõhed ja praod. Mees on kurnat ja vaevat välimusega, mitte veel vana, ent ka kaugeltki mitte noor. Näen, et ta minevikus on eland külluspäevi, ent nüüdki tas kõikjal peegeldub raudse sajandi taltsutamatu kirg — õgimisiha!

Kust tuled sa, võõras mees, kes oled sa? Millised veidrad riidedki sul seljas? Need koet ajaloo kirjust kangast, rinnaesisele ja seljatagusele tikit suurte meeste suured teod, käised ja hõlmad aga määrin inimese verega — — — Ja millised kummalised jalatsid sul, mis sõtkuvad öö jooksul mu ukse ette kogund lumesiuge? Nad meister-

det tuleviku tõrvpapist, naelutet lootuste vasknaeltega, ent siiski nad on armetud ja katkised, tallad lahtirebit kui palavikhaige mustendav suu. Tühjusesthaigutavast suukoopast siiski korra vilksatab midagi — see on su külmastvõet suurvarvas, mille küünelt jõudsin lugeda väikeste pookstaviatega kirjutet sõna: „elu“ . . .

Ja mispärast oled sa toond endaga kaks-teist hoovkondlast, igal veel kaasas kolmkümmend sulast-ümmardajat-orja?? Kust võtan leiva, millega teid toita, kust puud, millega soojendada? Ja üldse sa oled mulle vastik külaline, sest sisendad mus üha hirmu mingi kauge ja tumeda ees!!

Ent sa vaid naerad aegade monotoonset naeru ja viipad kaaslasile. Astub mu juure esimene. Ta on vana hallpea rauk, siiski poisikeselik noorus. Lumivalge juuks ja habe härmatand kanarbikuna tolknemas üle põskede-mäekinkude, hingeaurus levimas talve külma ja kargust. Ta ulatab mulle soovide malelaua ja kolmkümmend orja kingivad mulle igatüks malendi-ideaali.

Robert Kevend,
põllumees Kambjas.

Mart Ulk,
koolinõunik Paides.

Paul Paris,
kohtunik
Kuresaares.

Joh. Valter,
põllumees
Vilmlas.

Praost Aleks. Mohrfeldt,
pastor ja vaimulik kirjanik.

Siis tuleb esimese kaksikvend. See on sünged ja morn vanamees laia rinnaga ja hingates tungib ta kopses vihinal lumitolmu. Jää on ta silmis, jääd tolknep ta riideist, isegi suu on tal nagu mülkastpurskunud loik roostest vett, mis momendi jooksul hangund kõvaks. Ta ulatab mulle jäise raamatu millesse ta kaksikümneüheksa sulast märkind mu elus kasutult, mõttetult möödasaadet päevad.

Tuleb kolmas hoovkondlane ja ulatab mulle südankülmade päiksekiirte kimbu!

Neljas on suremise ja uuestsünni kokkupanid ristikuju, igavene Ahasveerus. Hoiates ja hulgedes ning veepisaraist nõrgudes ta kannab seljas poond Lunastai-Kristust, ta andestustpaluva silmavee ees murduvad paksemadki jääkatted. Ja viimane ta kolmestkümnest paašist ulatab mulle uksevõtme kevade tuppa.

Järgmine tulija köidab mind, ülimalt vangistab meeli. Ta on nooruse pettekuju, hetke vaid püsiv, siis kaduv. Aedilus tütarlaps on ta, silmis särab taevaste sina, juuksed heitmas tuliseid päikselhelke. Ta aste on hõljuv kui tuuleheidet möte, ta liigutused õrnad — kutsuvad. Kleit on tal valmistet ülaseist ja varakevadisist kuldtähist, peas ta kannab sinilillist pärg. Ja kutsub mind ühes, nooruse ja kevade joobumusuiamas töötades, lubades — — — Siis pillerkaaritasin ühes tema ja ta näitsikutega . . .

Astuvad mööda teised hoovkondlased. Tuleb suguküpse naisterahvas kuumpöleta-

vate päevade — pilkudega, tuleb eluküllane noormees vihavihma hoogude ja ragisevate välkudega, tulevad nautijad — löikajad.

Ja siis pälvib mu tähelepanu kümnes debüteerija! Ta on üle keskea jõudnud naisterahvas, lootusetuse ja nukruse elav vahakuju. Ta orjadki on nutused ja virilad, kolletand lehisel on nad end mässind nagu kartes paljastada oma armetut välimust. Naisterahvas ulatab mulle täidet loobumuskarika ja ma näen, et ta oktooberhallidest silmist langevad porised pisarad. Siis, olles tühjendand karika põhjani, ma ulun ühes nukruse ja ta näitsikujutega ning me nutt sulab ühte vihmavee solina ja sügise kaduvusmeloodiaga.

Astub mu ette viimane hoovkondlasist, ponnisttekõhuga paks naisterahvas. Ehkki ta kaet oleviku hallvalge karusnahaga ja hoiab silmi häbelikult maas, siiski näen, et ta on tiine ja ägab sünnitusvaludes. Ma hüüan talle kõrgendat paatosega: Ara vaeva asjata oma ihu!! Sa ei saa mitte maha uue Messiaga, sest seks oled liiga tänapäevne!! Pane sünnitama oma lapsed ja lapselapsed, võibolla neil läheb see korda!!

Viimase hoovkondlase taandudes astub mu ette tulbana kõrvalseisnud isand — võoras, vaatab mulle teravasti silma ja lausub:

Olin tulles Uus Aasta, ent nüüd olen Vana ja ma toitsin end su elupäevist, soojendasin end su südameverest — — — Tallinnas Vana Aasta ööl 1932.

Mihk. Kadarik.

Kalmistul.

Aleksey Dolgoshev

*Imelik rahu —
Lehvimas üle haudade,
Ülle labkunate nimelaudade,
Ülle siravate lumelilledel,
Ülle kõrgel hõljuvate pilvedel.
Imelik rahu! . . .*

Imelik, rahu, mis maapealse hinge ei mahu.

Detektiiv-i-nstituut.

Tshehhi kirjanik Jaroslov Hashek.

Eradetektiiv-i-nstituut oli väga vaikne. Polnud vähematki äri. Kaks kuud tagasi oli üks korralik isa lasknud viie krooni eest päevas oma tütart jälgida, ja seitsaadik mitte midagi enam.

Detektiiv-i-nstituudi direktor lõi kas kurvalt tükikese pekki väikesteks tükikesteks ja jõi selle juurde Slibovitz, mis oli viimane mälestus tublist isast, kes, kui selgus, et ta tütar ühe pahas kuulsuse seisva maatrikeljeed mitte ei külastanud, esimeses rõõmuvalingus viiele kroonile lisaks oma toiduainetekauplusest veel kolm pudelit Slibovitz oli saatnud.

Härra Patotshka, instituudi direktor, lõi kas peki viimased jäänused katki ja sulges akna, et mitte kuulda, kuidas keegi vilets tenor vahetpidamata laulis üht ja sama refrääni:

„Kuhu olete kadunud, ilusad ajad . . .“

Härra Patotshka neelatas viimase peki-raasu kõrist alla ja hakkas siis uuesti aadressesse ära kirjutama.

Jah, nii kaugele oli ta instituut juba langenud, et pidi ennast toitma aadresside ära kirjutamisega.

Koputati.

Härra Patotshka ei vastanud, sest tema harjumus oli külastajaid kaua ukse taga lasta seista.

Ta kahmas aadressid kokku, kattis nad ajalehega, silitas habet ja tihedaid kulmukarvu ning ütles kuivalt: „Tulge!“

Tuppa tormas noor, toredasti rietatud härra, kes juba palumata ja nõtkuvail põlvil vajus toolile.

„Vabandage,“ ütles ta, „olen suures ärevuses.“

Ja hakkas nutma.

„Härra,“ ütles ta liigutatult, „minu naine petab mind, minu oma naine ja abikaasa. Palun teilt nõu ja abi!“

„Jutustage,“ ütles härra direktor kuivalt, silmitsedes heatahtlikult õnnetut noortmeest.

„Mul on Prahas kaks vabrikut,“ algas noormees oma õnnetut lugu. „Mõlemad asetsevad alevis. Üks Vösotshani, teine Brevnovis. Sellepärast olen sunnitud sõitma Vösotshani Brevnovi ja Brevnovist Vösotshani.“

Noor mees hakkas uuesti nutma ja vaatas kurvalt ümber. Uuesti toibudes jatkas ta:

„Kuna ma alati pean sõitma Vösotshani Brevnovi ja Brevnovist Vösotshani, siis viidan sellega nii palju aega, et päev otsa oma naist ei näe. Minu naine — oh, kus on ajad, mil ma teda nii tohtisin nimetada! — tookord ei sõitnud ma veel Vösotshani Brevnovi ja Brevnovist Vösotshani! Siis ehitasin ma kolmanda vabriku Hodkovitshkasse. Tost saadik nägin ma Ottiliet, oma naist, veel harvemini, sest ma pidiin Vösotshani Brevnovi ja Brevnovist Vösotshani sõitma. Tahtsin veel neljanda vabriku asutada Radlitzi, aga siis oleks mul veel vähem aega olnud ja ma ei oleks iial leiutanud, et ta mind petab.“

Nüüd jutustan teile, kuidas see avalikuks tuli. Ma mütsin ära vabriku Brevnovis ja sõitsin koju, et müügilepingut paigutada oma kassakappi. Tulen koju, tüdruk viivitab ukseavamisega, ma kuulen ukse taga sosistamist, kahinat, viimaks avatakse mulle uks, ma astun saali ja mis ma näen? Minu naine istub üksipäi tugitoolil. Ma ei lase midagi märgata, lähen magadistuppa, vaatan voodi alla: ei kedagi. Ma lähen eestuppa ja silmitsen uurivalt riideid. Ei leia võõrast palitust ega kübarat. Teie ei usu, et ma klosetistki kedagi ei leidnud. Teda ei olnud kapis ega eesriiete taga, ja see uss, minu alatu naine, oli kõik see aeg täiesti rahulik.

Alles kui tõinama hakkasin: „Kus ta on?“ hakkas ta nutma ja küsis minult, mis sündinud. Enesest mõista ei lasknud ma midagi märgata ja ütlesin talle, et otsin tubatoosi. Siis pidin heitma voodisse, mulle seoti külmad mähised pea ümber ja mu naine soovitas mulle magama jääda. Mina aga eeldasin kindlasti, et tal mõni kavatsus on ja ta kedagi ootab, sellepärast ei jäänud ma magama, vaid valvasin. Tema pidi kogu päeva minu juures istuma ja ma märkasin, et ta viibis nagu sütel. Tol päeval tal siis ei õnnestunud.

Mõni aeg hiljem rentisin ma vabriku Hodkovitshkas välja, ja kui ma lõunal rendilepinguga koju sõitsin, et lepingut kassakappi paigutada, olin kogu tee väga rahutu ja õnnetu, sest ma aimasin, et midagi sünnib. Jälle ei avanud teenija kohe, kui olin helistanud, ja ukse taga kuulsin ma jälle kahtlast kahinat ja sosistamist.

Ma tormasin saali ja, vaevalt usute seda — minu naine taandus minu eest ehmudes. Mina torman magadistuppa, vaatan voodi alla ja ei leia jällegi midagi. Hirmus aimdus valdas minu ja ma vaatasin kappidesse, eesriiete taha — ei kedagi. Nüüd sirutas mu naine mulle nuttes tuhatoosi ja ütles:

„Siin ta on, eks ole, seda sa otsid?“

Jällegi ei lasknud ma midagi märgata ja ütlesin ainult: „Otsin välgumihkiit.“ Ja kas teate, kuidas ma kõik teada sain?“

Noormees hakkas uuesti nutma.

„Seda jutustab teile minu vend, kes all

ootab. Elage hästi, ma saadan ta üles, et ta teile kõik jutustaks. Mind see kõik ärritab väga!“

Noormees langes direktorile nuttes kaela, kaisutas teda meeleheitlikult ja kadus.

Kui õnnetu vend ei tulnud poole tunni ega tunni pärast, pistis direktor käe vestitaskusse ja leidis, et ta kulduur, ainus väärtese, mis tal üldse veel oli ja mida ta oli tahtnud pandimajja viia, kadunud oli.

Ja detektiiv-instituudi direktor jooksis politseisse.

Bagdadi kaupmees.

Persia jutt.

Keegi Bagdadi kaupmees pidi äriasjus reisima Persiasse. Kuid temal oli nahkkotitäis kuldraha, mida ta ei tahtnud teerövlite pärast kaasa võtta, aga ka linnas elutsevate varaste pärast koju oma korterisse jätta. Sellepärast läks ta oma sõbra juurde ja palus teda rahakotti tema tagasitulekuni hoiule võtta.

Ja ta tuli tagasi.

Ja läks sõbra juurde ning palus rahakotti jälle kätte.

„Millist kotti?“ küsis sõber.

„Noh, seda, mis sulle hoiule andsin.“

„Minul pole kotist aimugi,“ ütles sõber. Kaupmees märkas, et see mees tema sõber ei olnud, vaid ise oli suur kelm.

Ta ei ütelnud midagi, vaid lahkus kurvalt. Viimaks otsustas ta Bagdadi minna ja kaliifilt nõu küsida.

Kaliif kuulab ta kõne ära ja kehitab õlgu:

„Sinu sõber on suur kelm. Sa oleksid pidanud temalt võtma kviitungi. Nüüd oled ise oma kaotuses süüdi. Aga mina, Bagdadi kaliif, tahan vaadata, mis võin teha.“

Kaupmees tänas ja läks koju.

Kaliif aga laskis tema sõbra enese juurde kutsuda ja ütles talle:

„Sina oled aus mees.“

„Jah,“ vastas petis.

„Sellepärast lasksin su kutsuda.“

„Milline au!“ hüüdis kelm.

„Tahan minna nimelt reisile ja tahaksin

sind paluda, et sa minult suurema rahasumma hoiule võtaksid. Ma ei tunne Bagdadis kedagi teist, kelle kätte ma selle parema meelega võiksin anda kui sulle. Kas lubad seda teha?“

„Aga muidugi, kõrge härra.“

„Noh, hea küll; küll ma su siis õigel tunnil siia kutsun.“

Petis lahkus ja kaliif laskis petetud kaupmehe jälle enese juurde kutsuda, ütles talle, mis ta peab tegema, ja röömustas.

Sest ta oli kindel, et kaupmeest oma kavalsega sai aidata.

Ja vaata, tal oli õigus.

Kaupmees läks kaliifi paleest otsekohe petja juurde ja ütles:

„Kas annad mulle mu koti kullaga nüüd kätte või ei anna?“

„Millise koti kullaga?“

„Selle, mis ma sulle enne Persiasse minakut hoiule andsin! Kui sa teda välja ei anna, lähen viibimata kaliifi juurde ja teatan talle sellest.“

Nüüd ehmatas petis. Arvas, et kaotab kaliifi usalduse, kui kaupmees temale kõik teatab.

Nii siis tõi ta koti välja ja ütles:

„Siin on sinu raha; tegin ainult nalja ja polnud seda mitte unustanud.“

Kaupmees läks röömsas tujus koju.

Ja petis ootab veel tänapäev, et kaliif oma raha tema kätte hoiule annaks.

Naise kättemaks.

Prantsuse kirjanik **Francois de Rive.**

„Ah, söber, need naised! Nende hing on täis tighedust ja salakavalust! Nüüd olen neist küllastunud: vihkan kõiki!“

„Mis ajast saadik?“

„Eilsest saadik. Sain nimelteile tugeva lektisiooni!“

Ja Julien jutustas:

„Kes suudab oma sõbrannaga lõpetada, võib julgesti armastada. Peaasi on, et mees annab jooksupassi, et ta süda jääks puutumatuks. Mulle see tänini ei olnud õnnestunud. Ikka olin mina see, kes pidi lugema: „Mu härra, tänan, jne . . .!“ Ja nagu poiss, kes toob koolist halva tunnistuse, nutsin kibedalt kaotatud ideaali üle. Sõitsin siis enamasti Itaaliasse, et leida unustust oma kibedalo pettumusele. Siis vandusin enesele, et nüüdsest peale minna see olla tahan, kes teeb lõpu.“

„Tubli!“

„Tegin nii kahe päeva eest.“

„Kahe päe . . .“

„ . . . va eest, jah. Murdsin ilusa naise, kellega mind sidusid terve aasta õrnad sidemed! Kirjutasin lahkumiskirja, saatsin talle oma viimase roosikimbu ja koputasin enesele rahulolevalt õlale.“

„Noh, ja siis?“

„Asi ei olnud seega muidugi veel mitte lõpul. Kas usud siis, et naised meile jäätavad viimase sõna?“

„Ometi mitte vitriool, revolver?“

„Ei. Vaevalt oli ta mu lahkumiskirja saanud, kui ta vastas: „Palun, tule viimaseks käesurumiseks!“ Ja ma, kohmak, läksin ta juure. Olin tõsine ja tseremoniaalne. „Mu armuline . . .“ — „Mu härra . . .“ — Ta palus mind oma salongis istet võtta, kus seisid mu lilled, mis laotasid sumedat lõhna. Ta küsis ilma nähtavagi etteheiteta, miks ma teda enam ei armastavat. Seal juures nihkus ta mulle õige lähedale.“

„Meie vahel peab kõik lõpetatud olema?“ küsis ta.

„Jah,“ vastasin võimalikult jahedalt.

„Hüva, anna mulle veel viimane lahkumissuudlus ja — ela hästi.“

Olin piinlikus seisukorras. Kuid kogusin end ja suudlesin teda viimast korda . . . Ta vastas mu suudlusele nii kuumalt ja anduvalt, et haarasin ta kirglikult, nagu oleks see esimest korda, käte vahele ja unustasin õnnest joobununa kõik kavatsu-

sed. Kui tund hiljem pidin minema, küsis ta imeliku naeratusega:

„Noh?“

Armunumalt kui iialgi varem hüüatasin:

„Jumaldan sind! Kuulud mulle surmani!“

Julien vaikis ja vahtis enese ette.

„Nii! Teie olete siis jälle õnnelikud?“

Julien sai ägedaks:

„Põrmugi! Kui järgmisel päeval hiiglasuure lillekimbuga ta juure tõttasin, ei lasknud ta mind korterisse!“

Ta keeldus mind vastu võtmast ja lasi mulle toatüdruku kaudu öelda, et ma iialgi enam ta juure ilmuda ei tohtivat.

„See oli ta kättemaks, ehtis naise kättemaks. Ta naisesüdame loogika ei luband, et tema oleks kaotaja, võidetu. Mina aga jumaldan teda. Kuhjan ta üle kirjade, telegrammide ja lilledega, tema aga ei anna mulle enam ainustki pilku.“

Mägestikus.

Pildistanud prof. Dr. Fritsche, Berliinist Voigtländer Collineariga.

Näokate.

Saksa kirjanik **Berthold Sprung.**

Mario vaatles maailma alati tõsiselt. Ainult harva, üsna harva helkis vaikne naeratus ta näost üle, ja seda naeratus kattis, nagu mulle näis, kerge pilke kiht. Palju aastaid ühendas mind temaga sõprus. Mina ei suutnud aga iial uskuda, et ta algusest saadik oli selline olnud kui ta ennast mulle näitas. Kui ma teda kord eriti usaldaval tunnil tahtsin sundida pihtimisele, et oskaksin paremini seletada tema olevust ja pilku, siis põikas ta selle eest esiotsa peaaegu kartlikult kõrvale. Mina aga ei annud järele. Siis võttis ta mul käevarrst kinni ja ütles:

„Tule, läheme välja aeda. Võimalik, et sa seal paremini seda taipad, mis mul sulle on jutustada, kui siin vanade mööblite vahel.“

Järgenesin talle põnevalt, ja vaevalt jõudsin öitsvate põõsaste vahele väiksel puisteel, kui ta oma jutustust juba algas, ilma et mind ainsa pilgugagi oleks riivanud.

„See sündis umbes kaheksateistkümme aastat tagasi,“ ütles ta, „otsekohe minu hea ema surma järele, keda sa ei tunnud, kellest ma sulle aga enam kui kord palju ilusat olen jutustanud; igal inimesel on ju teatavasti oma emast ainult head ja ilusat jutustada. Sa oled minult tihti küsinud, kas ma tema kaotuse pärast nii tõsiseks olen jäänud, ja ma vastan sulle täna kõige suurema avameelsusega, et miuu hea ema selle juures tõesti täitsa süütu on.“

Ühel vabal pühapäeva õhtupoolel sõitsin ma kitsarööpalisel välja St. Aegydi Kloostriorgu. Sa tunnend neid vanu, halle müüre, mille ees seisab kloostrikeldri roheline aed; troskad ja autod täidavad seal igal pühapäeval suurt hoovi ja suurlinna kõige peenemad ja õilsamad inimesed kosutavad endid seal hea veiniga, mis on väga laialt kuulus. Rõõmus naer ja lõbus laul katkestab videvikul vaikuse, mis seda vana halli, kõdunevat maja muidu ümbritseb.

Ühel niisugusel päeval oli see, kui ma väikese värava taga helistasin ja mulle keegi auväärne munk, kes oli väga hall, oma pruunis kitlis värava avas. Lahkesti palus ta mind vaatama kuulsat ristkäiku, vana kaevu sisemises kloostriõues, auväärt kalmistut kloostriaiakeses, reflektoriumi oma kuulsa õhtusöömaajamaaliga, raamatukogu ja lõpuks ka veel vanu vürstide haudu. Mina järgnesin talle ja kuulasin ta sõnu, mis ta, nagu päheõpituna, ühetooniliselt

rääkis ja selle juures alati tegi väikese pausi, et mind vaatlemise juures mitte eksitada.

Kui me jälle väravale lähenesime, küsisin temalt, kas ma ei võiks näha ka ta väikest kongi. Tema osutas sõrmega ainult tahvile, mis kongidesse viiva ukse kõrvale asetatud, ja kuhu oli kirjutatud sõna „klaunsuna“. Mina pistsin talle pihku raha, tema võttis võõlt suure võtme, et mulle väravat avada. Selle juures silmitses ta mind tõsiselt ja tummalt.

Ma ei tea, kuidas see tuli, aga ma julgesin küsida: „Kui kaua viibite juba siiu kloostris?“

„Kakskümmendviis aastat,“ vastas tema tasa.

„Ja te olete õnnelik ning rahul?“

„Ma tänan igapäev Jumalat, kes minu siia saatis.“

„Ja kas tohin teada, kuidas see tuli?“

Peaaegu karistav pilk tabas mind mu uudishimu eest. Siis aga muutusid ta silmad omapäraselt soojaks.

„Teie leinate?“ küsis ta.

„Jah, minu ema suri nädala eest.“

„Vaadake,“ ütles ta selle peale, „see oli umbes samasugusel ajal, kui ma otsustasin sellest lävest oma ülejäänud elu tarvis üle astuda. Kas ei tahaks te sellel väikesel puupingil istet võtta, see kaua ei kesta. Teie olete esimene, kellele ma seda usaldan, aga ma tunnen teie pilgust, et seda tohin. Olin pärit rikkast majast ja võtsin pärast oma isa surma kui ainus poeg üle suure vabriku, ehkki ma selleks polnud sünnis. Ma sain kõige kurvemad kogemused aususest ja kaasainimeste sirgejoonelisest tahtmisest omas ametis. Igakord, kui tahtsin selle vastu hakata võitlema, kaotasin ma, ja kõik, kes minu ümber olid, heitsid mulle ette võimatust ja ebatublidust. Ma rändasin suures elus, kuulsin seltskonna igas sõnas vale ja valetamise ebakõla. Meelitused, omakasu, nauding segastasid mind iga päevaga ikka enam ja enam. Ma nägin minki, mis pidi inimeste nägu ilustama ja noorendama, tundsin õhu puhast osooni ollust kaetuna kõikisugu kunstnikkude lõhnadega. Mida enam ma tööpoole püüdsin, seda enam peitis ta ennast minu eest, ja kus ma käisin ja liikusin, igal pool esines mulle inimene ja loodus näokattes, mida ma oma nõrga jõuga püüdsin kõrvaldada.“

Mida enam ma selle näokatte vastu võit-

lesin, seda rohkem kaotasin oma lugupidamisest; mu sõbrad ei võtnud mind enam tõsiselt; kui ma lähenesin, sosistati üksteisele kõrva „narr“, nii et mind kirjeldamatu vaenlus lahutas olevikust ja kõigest, mis tema juurde kuulus. Ma katsusin kirjutada raamatuid. Tingedus inimeste poolt, keda ma tahtsin tõe juurde juhatada, röövis mult sellegi lahutuse ja ootuse, et suudan vihatud näokatet kergitada. Ma eksisin pikil õil suurlinna tühjadel tänavatel ja kuulatasin ise oma sammude müdinat. Kui ma ta tahtsin vaadata taevast ja tähti ja kund, siis mattis neid tihe udu, nii et näisin pimedana; vaatasin ma maha maa peale, siis lahutas mind temast asfalt ja kivisillutus. Minu kohal ja minu all näokate, see õnnatu näokate, mis mind lahutas tõest, loodusest ja loomingust. Valuga võisin ma näha, kuidas mõne suure puu juured asjatult katsusid asfalti ja kivisillutust lõhestada.

Ma möödusin varajastel hommiktundidel kiriku-ustest, ja inimesed, keda nägin sealt sisse uninevat, kandsid oma näojoontel maski, ja kui nad kirikust väljusid, oli see neil ikka veel näo ees. Tundsin enda olevat kaitsetu kõige ja kõikide vastu.

Siis viis mu tee mind ühel päeval nagu teidki välja meie armsa St. Aegydi väikese kloostri juurde. See oli minu viimane põgenemine näokatte eest.

Minulegi avas üks hall väravavaht siin selle ukse, ja kui ma auvääarse ristkaigu keskel nägin hoovis asuvat väikest muru, kus seisid kõdunenud puuristid, ja vesi kaevast tulles ja suurde marmoribasseini voolates hakkas ühemöödulist tõelaulu laulma, tõelaulu, mis neis müürides igavuse pikkamisi tapab, siis küsisin, nagu teiegi, mu härra, väravavahilt, mis talle põhjuseks oli pruuni kitli selgavõtmisel. Tema jutustas mulle üsna sellesarnase loo. Temagi oli narr, kes selle maailma näokatte eest põgenes, kuna ta seda ei suutnud kergitada. Ma lasksin enda veel pruudil siia saata. Siin värava ees võtsin ma oma pambu ja ütlesin talle Jumalaga. Iial ei ole ma temast enam midagi kuulnud. Ükski minu endistest paljudest sõpradest pole veel siia teed leidnud. Ja nii on see hea. — See on kõik.“

Ta noogutas mulle lahkesti pead, mina pigistasin tummalt ta kätt. Ja seitsaadik kannan ma oma nägu, nagu sa teda tunnend. Kas saad minust nüüd aru?“

Mina vastasin naerdes: „Jah, narr teeb —“

Tema katkestas ruttu mu kõne: „Ja ometi räägivad ainult lapsed ja narrid tõtt, vähesed, kes näokatet ei kanna. Palun sind, ära Jumala eest sellest midagi kirjuta. Kui paljud lugejaist võiksid nende näokattes endid tunda puudutatutena.“

Piltpostkaart.

Arnold Liiv.

Laul lebavad pühadeks saadetud piltpostkaardid. Pilk jääb hetkeks peatuma ühele neist, mis kujutab valgel laudlinal kolme ilusat õuna, kahte kuuseoksaks ja luitunud puukaantega piiblit. Ajju sööstub mõte: milleks küll kunstnik seadnud kokku need esemed pühade kaardil?

Mõtisklen pisut ja aiman, mida ütleb mulle see eriskummaline piltpostkaart.

Üks õuntest on see, millele nooruses täis elurõõmu tugevad, teravad hambad sisse lööme. Olgugi õun alles roheline, vaevalt õie kuulmest paisunud, ning kihvtiselt hapu — noort naervat nägu ei suuda ta kiskuda kissi. Teine õun on see, mida otsime, valime täies elujõus, mida süües mõnuleme, mille isegi vägisi teise nina eest ära kismeme — olles elunautimises jänust ülespiitsutatud. Ja kolmas — on see, mis küll veel silmale himu teeb, isegi suu mählu kõdistab, kui naaber seda sööb, kuid mille pu-

remiseks jälle aga juba puuduvad hambad, või logisevad vanas suus närvideta kuldtükid...

Rohelised kuuseoksad — hällist hauani hellitatavad lootused — tulevaste õnnepäevade ootused. Nagu kuuseoksad märkamatu vahetatavad tumerohelisi okkaid, nii kaovad, purunevad meie elus aimamatult veetlevad lootused. Üks ühe jäfele ununevad nad nagu rändaja elupäevad. Ja märkamatu tuleb õhtu, aga lootuste puu jääb järeltulevatele hulkadele igihaljaks. . . . Ja siis, kui raugemas elujõud, jahtunud kirg veres. või hing mässunud elukeerkaikudesse ja valudesse, kui maha jätnud sind edasitormav elulaine, või, õigem ütelda, puudub sul jõud ühes sammuda kõige kaduvaga — otsid üles esiisade puukaantega unustustolmuga kaetud piibli, et leida rahu otsivale, rahutule hingele usulisest loengust.

Nii avas mulle piltpostkaart osakese kunstniku hingest. . . .

Täiuslik aadlik.

Austria kirjanik **Jeremias Kreutz**

1. Pigemini olla liig vaikne, kui liig valju.

2. Kui küsitud, mitte vastata vastuküsimusega.

3. Käed ja pealmine keha rahu hoida.

4. Jumala pärast mitte abielluda juudi naisega.

5. Daame otsida, kel endil ei ole vaja 1, 2 ja 3 all mainitud atavisme ära heita.

6. Kõikide seaduslike abinõudega ringkonnisse tungida, kes on kauemat aega parvenud, nagu näiteks sünniaadel, orgaaniliselt kasvanud kõrgefinants ja ennesõja-aegne tööstus.

7. Seal abiellumisealisi tütreid teravalt silmas pidada ja alandlikult-energiliselt abielu poole püüda.

8. Eelistama daame niinimetatud sinise verega. Neid katsuda võita, ostes tagasihoidliku taktiga nende vanematele kuuluvad, võlastatud mõisad.

9. Midagi proovimata jätta, et võimalikult arvurikastes lastes tuleviku võitjatüüpi kasvatada: õilsat semiaaria härrasinimest, maailma suudijat.

Apfelsaft lõi raamatu kinni. Ta vaatas kaitseprillide tagant erutult õhtusse. Putzli . . . taksatus tas ebamõnusalt, kas sobib Putzli täiuslikku aadlikku? Ta lakub sõrmi, kui sööb shokolaadikompekke. Ta ei oska muud kui suudelda ja raha painata. Ta üle peab alati vihasama, ainult voodis mitte. Nüüd ehk rõõmustab juba teine . . . Apfelsaft litsus paksud huuled kokku. Viskan ta välja, kui leian daami! Sinise verega. Kas mul ei olnud õnne munadega seitsmeteistkümnendal aastal? Dollarid maksavad seitsetuhat. Ka daam on varsti käes. — Ja lapsed . . . Tühine asi!

Auto libises Wartholzi väravast sisse, peatus portaali ees vana vapiga. Lossi esiküljel lebas hämaras hallis, ainult üks aken oli valgustatud.

„Seal olemegi!“ ütles autojuht, „kuid inimhinge ei ole näha.“

Apfelsaft ehmus unistusist. Ta tundis vajadust pahase vastuküsimuse ja imestunud käte mängu järele. Oli tast ometi ette teatatud kui küllastavast omanikust. Kuid ta sundis end rahule, mõeldes keiserliku kammerherra õpetusile: Pigemini olla liig tasa, kui liig valju! Enesekindel rahu kõigis elu seisukorras!

Rusikasse tõmbunud käed kasuka taskutes, käskis ta rahulikult: „Puhuge veidi fanfaari, nad ei ole meid kuulnud.“

Autojuht lasi kuulda meloodilist hoiatussignaali. See mürises müüridelt vastu. Maja jäi kõik vaikseks.

„Veel kord, palun,“ ütles Apfelsaft vaikselt.

Lõpuks kägises uks ja tasane häääl päris, mis nad tahavad. Loss olevat eraomandus ja mitte hotell.

Apfelsaft kõikus tugevasti polstrites. Ta pealmine keha ei kannatanud enam. Ta lasi lohisevale kogule autojuhi läbi oma nimekaardi ulatada: „Teatage härrastele, et Wartholzi omanik soovib oma lossi vaadelda.“

Mees vahtis kaua, siis tegi ta liigutuse, mis näis kummardus ja kadus. Järgnesid piinlikud minutid. Gentleman Apfelsaft võitles miljardär Apfelsaftiga. Viimane pooldas hea õiguse brutaalsust, esimene endise keiserliku kammerherra üleolevat viisakust. Gentlemanikandidaat jäi võitjaks. Ta pigistas isegi miljardäriilt salliva naeratuse välja, kui teener Franz tüki aja pärast tagasi tuli ja juba nähtava lugupidamisega olekus ja hääles teatas: „Armuline parunitar ja armuline parun kahetsevad, et nad hilise tunni tõttu enam vastu võtta ei saa, kuid nad rõõmustavad, kui tohivad härrat homme tervitada.“

Apfelsaft viipas suurepäraselt: „Hüva, tulen homme.“

Läheda linna hotellis avas ta „Täieliku aadliku“, võrdles oma käitumist keiserliku kammerherra viibetega ja konstateeris uhkusega, et esimene praktiline proov oli õnnestunud.

* * *

„Nii siis, kes ohverdab end homme?“ küsis parunitar, kui auto mootorilärm oli kadunud vaikses öös. „Meil ei ole teist valikut, kui teda vastu võtta. Ta on lõpuks siin nüüd peremees.“

Ooberst võttis kaardi teravate sõrmedega: „Kena härra — Alfred Apfelsaft. Minu ajal ei oleks ta isegi esikusse pääsenud.“

Mi tegi pilkava suu: „Andesta, papa, kuid leian, et see viljatu konstateerimine on pööraselt igav. Sinu aeg! Mis peame

sellega tänapäev peale hakkama? Nälgima ja ometi upsakad olema?! Tänan.“

„Mi!“ manitses parunitar.

Noor tütarlaps vaatas vanemaile väljakutsuvalt otsa, püstkorts kokkutõmbunud kulmude vahel. „On naeruväärsest ebakohane minevikule järele hädaldada, mis tõi meile selle oleviku. Papa hoiab kinni sellest, mis on surnud. Kas see seega elustub? Papa neab uusi, kes on meie saamatuse pärijad. Kas teeb see neile kahju? Meie lähme vanaks ja tusaseks, nemad naeravad ja teenivad.“

Ooberst tähendas sallivalt: „Oled väga noor, Mi. Kui kord vanemaks saad, mõistad, et on asju, mida peab söimama, kuigi neid ei saa muuta, Just seepärast. Muidu käristavad nad sind.“

„Võimalik, papa. Ma ei lase end käristada, kuid ma ei söima ka, vaid tahan elada aja kohaselt, milles võrsun. Esimene samm on tehtud, su vastupanust hoolimata.“

Vabahärra von Heupberg surus põidlad kõrvadesse. „Küllalt, küllall. Mis veel öelda tahad, on mulle tuttav.“

„Mi, ole vait,“ heitis parunitar vahele.

„Ei, veel mitte.“ Jahedalt ja selgelt kostsid sõnad. „Võtan homme härra Alfred Apfelsafti vastu.“

Üle oobersti näo lendas nende sõnade juures nagu närvikrambi tuksatus. Ta tõusis ja ütles äraheitva käeliigutusega: „Teie keetsite supi. Sööge ta. Head isu. Mina ei võta osa.“

Mi naeratas imeliselt. Äkki küsis ta lapseliku alandlikkuse kõlaga: „Kas tahad mu seltsis olla, mamma, või jätkad sa selle härra minule üksi?“

„Mis sa mõtled? Muidugi olen sinuga.“

„Kahju,“ ütles Mi.

„Mis see jälle tähendab?“ Parunitar pilgutas närviliselt. „Mõnikord võiks arvata, et su mõistus ei ole selge.“

Mi süttas sigareti ja puhus suitsurõngaid: „Arvasin ainult . . . kuna nelja silma all jutt paremini sobib.“

„Sa ei taha ometi selle — Apfelsaftiga flirtida?“

Mi vaatas truustüdamlikult vanematele otsa: „Miks mitte, kui ta on kena.“

„M on Die u,*) mis on lapsest saanud, Georges?“

„Si nu tütrest,“ ütles ooberst tähendavalt ja lõi ukse enese järele kinni.

Mi pani ühe sääre teisele. Ta jahedad,

hallid silmad vaatasid mõtlikult sigareti tuhka: „Apfelsaft . . . üsna ilus nimi. See on ju ainult eelarvamine, et Heupberg on ilusam. Miks? Oun, mis annab mahla, ei ole vähem isuäratav, kui mägi, millel kasvab heina.“

„Sa oled impossible,“*) sosistas parunitar, „idajuut ja meie nimi! Quelle comparison!“**)

Mi oli akna juure astunud. Järve tumedal veel jooksid valguskiired nagu must, poleeritud teras. Kuu oli kaljuseina tippe tagant esile roomanud. Suurelt ja kollaselt.

Mi mõtles: Apfelsaft . . . idajuut . . . olen selle inimese peale uudishimulik. Trotslikult uudishimulik.

* * *

Wartholzi härra oli hästi maganud ja eeskujuliselt einetanud. Ta leidis sellepärast, et loodus oli vägagi hinnaväärne ja tuletas rõõmsalt toda Jacquesi meele, kellega ta võlgnes tänu pähepiste eest, et oli siin. Päike sädeles aga ka tõepoolest hauses'is, millist ta varem ei olnud näinud. Puna- ja kollaselt kiirgasid metsad, nende kohal välkusid kaljud siides hallis ja üsna kõrgel saatsid lumeväljad valgeid välke sinitaeva poole. Kõige toreduse lisaks kerkisid valuutad vägevalt. Kursisedel teatas, et dollar on tõusnud kaheksa punkti võrra ja et krediitloomused täielikult kokku on varisenud.

Apfelsaft nõõpis cutaway kinni, silus koetud siidkravatti ja vaatas oma tüsedat, ideaalselt rietatud kogu peeglis,

„Topp-tipp,“ ütles ta imetlevalt iseene- sele, „või öeldakse tipp-topp? Ükskõik, mulle ei või midagi halba juhtuda, liig ilus on Austria.“

Ta puhastas puhtaid küüsi veel kord viiliga, puistas pool pudelit kõlnivett taskurätikule ja astus sõbraliku tervitusega hotelli teenijaskonna paenutatud selgade rivi läbi tänavale.

Fiat ootas. Tasa tiksus mootor liikumatuses auto terava koonu taga. Koolipoisid imetlesid sõidukit ja teretasid, kui härra pikas kasukas vajus nahkpolstritesse. Apfelsaft viipas armuliselt. Ta mõtles: Jumal maailma üle! Ainult tema, siis tulen mina. Iga vürst võib end peita. Mina end ei peida! On vürstil dollareid?

*) Võimatu.

**) Missugune võrdlus.

*) Mu Jumal.

Oma suveräänsuse kujutlusest soojana hüüdis ta autojuhile: „Mu Wartholzi lossi!“ ja haaras uksehoidja sügava kummarduse ees lohakalt kübara järele.

Teel lehitse ta veel endise keiserliku kammerherra praktilisi viipeid.

Enesekindlas alandlikkuses astus Apfelsaft veerandtundi hiljem vabatrepi kulunud astmeid üles, kuid leidis siiski, et eemal-sammuva teenri selg, puhastatud vapinööpest hoolimata, näis kulunud.

Mi sirutas kummardavale kogule käe vastu: „Rõõmustan tutvuse üle.“

Apfelsaft ütles vastufraasi: „Samuti,“ püüdes mehe kindlas olekus, keda miski ei suuda hämmastada. Ta mõõtis saledat tüdrukut, alandlikult — põnevalt. Välgkiirelt tõi ta terav mälu talle „täiusliku aadliku“ 8. viipe meele. Daam...! Kõigi seaduslikkude abinõudega...!

Ta alandlikesse silmisse pidi miski ägedus astunud olema — äkilise tahte julge haarang, sest Mi langetas pikad ripsmed, tundes vastumeelsust ta pilgu kobava hoolimatuse ees ja pahandas oma kohmetuse üle.

Tekkinud sekundipausi kasutas Apfelsaft käte valitsemiseks, mis tahtsid üles hüpata, et leida väljapääsu kitsikusest. Ta surus küüned lihasse, kuid hoidis käed püksioõmbluse küljes kinni. Rahulikult! müristas keiserlik kammerherra.

Mi leidis, et see välvuv vaikus oli naeruväärne. Ta tõmbas huuled kitsaiks, viskas kõrgilt pea kukla ja küsis ülevolt alla: „Noh, kuidas tunnete end peremehena siin? Kas loss teile ei näi veider?“

Nüüd ei suutnud Apfelsaft enam käsi rahu hoida. Need kargasid ette ja tegid väikeseid, kohmakaid sõrliigutusi õhus. Ja hoolimata kõigist viibetest ja kuna ta pealmine keha laitmatus cutaway's kõikus, hütüatas Apfelsaft hämmastunud vastuküsimuse: „Miks peab loss mulle veidrana paistma?“

Ta märkas kohe vigade ülirohkest ja hammustas alumist huult, vihaselt ja kahvatult. Seesmiselt nimetas ta end välgkiirelt tabavama sõimusõnaga, mis ta raassile näib kõige põlgatusväärsem. See pidi teda rusikahoobina kõrvetama: Rumal juut!

Siis kogus ta oma segase näo jahedale heatahtlikkusele.

Kindlalt vaatas ta julgustavalt naerata-vale preilile näkku. „Ei ole ole vaja lossis sündida ja ometi võib end härrana tunda. Loodan, et saan seda teile tõendada, armuline paruness.“

Mi rahustas, pilkavalt üleolevalt: „Usun, et olete härra, härra Apfelsaft, ka ilma tõendusteta. Tahtsin pigemini küsida, kuidas tunnete end heategijana, meie vaeste vabastajana. Peab olema erandlik tunne head teha, kui omatakse auto ja üldse kõik, mis on olemas.“ Ta ajas huuled impertinendilt ette.

Apfelsaft püsis täiusliku kavaleri osas. Ta ei kõikunud enam. Et ta põlved värisesid ja higi jooksis kaenlaaukudesse, oli tema asi. Ta oleku väline stiil oli aga seekord samuti täiusliku aadliku kõrgusel kui ta viisakas vastuski: „Pea heateoks, et kohtasin teid. Nüüd on lossil minu jaoks mõte.“

Hästi tehtud! sosistas keiserlik kammerherra, ikka alandlikult ja sihikindlalt!

Parunitar astus sisse kohisedes kulunud siidis ja päästis Mi uue kohmetuse käest.

Vestlus tardus vormilikkusesse. Külma-dele viisakusküsimustele vastas Apfelsaft asjalikult ja viisakalt, surnud käed hallides glacèkinnastes ümarikel kintsel, tasane imetluspilk Mi näol, kes oli muutunud sõnaatraks.

Kümne minuti pärast hääbus konversatsiooni leige piisalangus, atmosfäär jäätus ja parunitar tõusis.

Apfelsaft kargas püsti.

Taguda, taguda! sosistas keiserlik kammerherra, kuigi raud on külm. Apfelsaftile sirutati pitside seest kitsas käsi teravnurgas. Apfelsaft surus sellele suudluse, siis palus luba lossi vaadelda ja kerjas õrna pilguga, et Mi pikendaks oma juuresoleku armuaega.

„Meie teenril on ülesanne teile kõiki ruume näidata,“ ütles parunitar ja kadus noogutusega täis tõrjuvat kõrgust. Uksel hüüdis ta, kuna tütar kaasa ei läinud: „Mi, souviens toi*) papp tahab sinuga kõnelda!“

Apfelsaft kummardas: „Mu alandlikum tervitus parunile, tundmatult.“

Mi ütles: „Kohe, mamma,“ ja jäi. Uks langes valjusti kinni.

Apfelsaft vaeratas peenelt: „Kahju, et proua ema nii ruttu läks. Kolmekesi oleks kena olnud.“

„Teie olete koomilisem inimene, keda tunnen,“ hüüdis Mi amüseeritult, „kas teie ei tunne, et ülearuselt meiega aega viidate?“

Apfelsaft äigas üle otsaesise: „Jumal... kui ainult teie siin olete.“

„Lähem ka kohe, Franz viib teid ringi.“

*) Pea meeles.

„Ei!“ karjus Apfelsaft meeleheitlikult ja sai uuesti ägedaks; äärmise jõupingutusega sundis ta metsikuks protestiks laiu-
tatud kindad seega rahule, et pistis nad püksitaskusse. . . „Ei, armulisem paruness, teie saadate mind!“

Mi pööras lühikese liigutusega kõrvale, vihane, et talle ei meelistanud mingi hävitav arrogants!

Apfelsaft kahvatus. Endine keiserlik kammerherra sisises: Edasi. . . üsna hea. Ta ei olegi nii pahane, muidu oleks ta sind juba seisma jätnud. Ja kui ta veel taipab miljarde, siis. . . —!

Ta astus Mi juure: „Armulisem paruness. . . andestage. . . kuid olen õnnetu, kui teid ei ole.“

Mi kitsad huuled tõmbusid julmas pilkes: „Ma ei võiks seda, mis puutub teisse, mit-
tetõendada enesest.“

„Hüütüva. — Ja pealegi tahan teile ettepaneku teha.“

Mi lõi käed kokku. „Olen tõesti uudis-
himulik.“

Apfelsaft avas kutsuvalt ukse, „Lähme, kui tohin paluda,“ ütles ta peaaegu käski-
valt.

Ja tüdruk kõrgi näoga tundis piinavalt ta kobavaid silmi kuklas.

Pidusaalis peatus äkki Apfelsaft: „Kok-
kuleppe ettepanek, armulisem paruness. Kuidas oleks, kui teie ja teie lugupeetud vanemad jääks siia, Teie omas tiivas, mina selles,“

Mi mõötis teda vihaselt: „Mis te ar-
vate? Meie ei palu teilt armu?! Ja pea-
legi oleme rõõmsad, et sellest vanast kas-
tist lahti saame.“

Apfelsaft ütles kurvalt: „Kui mitte —
olgu. Teil oleks siin kena. Mu ausõna, ma ei taha teid segada, ainult igapäev veidi näha.“

„Teie olete täitsa hull,“ hüüdis Mi ja jooksis minema.

Apfelsaft vahtis talle järele, kuidas ta li-
bises kergejalgselt üle parketi ja ei tead-
nud, kas oli hästi või halvasti talitanud, kuid keiserlik kammerherra aplodeeris: „Bravoo! Mitte aega anda. Alandlikult ja kindlalt. Ta pöörab veel ringi.“

Ja tõepoolest: Mi tegi nii, enneknitume koridor ta neelas.

Apfelsaft hüüdis laksudes: „Nägemiseni!“
Ta oli, kui auto ta läbi särava päikese minema viis, raske algusega kaunis rahul.

* * *

Parunitar Juliane Heupperg väljendus, nagu erilistel puhkudel ikka, Prantsuse keeles: „Mon Dieu, quel monstre d'un parvenu, *) see individum!“

Ooberst noogutas: „Täitsa õige, aga kui sarnast individuumi sõbralikult kõneldakse, ei tohita sõimata.“

„Georges?“ hüüdis parunitar ja kahis-
tas kleiti, valmis vihapisaraiks ja teravaks etteheiteks.

Seal ütles Mi mõistatuslikult: „Jätke ta mulle. Ta on amüsan ja teenistusval-
mis. Ja tuleb varsti tagasi.“

„Jumala pärast, milleks?!“, Vanemate pahameelesse heitis Mi oma vas'use odana: „Et mu käe vahelt süüa. See teeb mulle nalja. Ta on üsna isuäratav.“ — Vanemad hoigasid. — „Ja meile on see heategu.“

Ooberst sai ägedaks: „Jatkub naljata-
misest, Marianne! Mis tähendavad need rumalad kõned?!“

„Rumalaks pean antisemitismi, mis juute ainult sõimab, aga end nende kätte annab. Nii olete teie. Jõuetud, väsinud ja naeru-
väärased. See on meie kasti impotent viha-
vaen, mis võrsub kadedusest ebasümpaat-
sete eluvõitjate vastu ja võimetusest neid võita. See antisemitism on võidetute mee-
leheide, muud midagi.“

„Ta on raassi vastumeelsus,“ heitis ooberst ägedalt vahele, „päritud, hävinemata.“ Mi raputas pead: „Meie valetame seda vastu-
meelsust, et enestele salata, et imetleme juutes, mis meil puudub. Oh, ka mina vihkan juuti südames, kuid miski mu ajus imetleb teda. Ja seepärast on mu antise-
mitism mõjuvam kui teie oma.“

„Laps filosoferib,“ ütles parunitar hir-
must kangena.

Mi mängis oma kaelakeega, „Jah, mam-
ma, ja mu filosoofia on nii: kui lõõnjuuti, jookseb ta haavunult minema ja sepitseb kättemaksu, kui ma aga teda seal silitan, kus ta on nõrk, laseb ta end lüpsata. Kas mõistad seda?“

„Kust on sul need mõtted ja üteldused?!“

Mi ütles kergelt: „Lühidalt, mu antise-
mitism ütleb: Juut, maksa selle eest, et sind vihkan, ja ole pealegi õnnelik, et to-
hid maksta. Muu seas — papa, sa võid jätta Wartholzi, kui soovid.“

Ooberst avas suu, sädelus käristatud näos: „Kuidas. . . mis, pagana pihta?! On ta ostmisest loobunud?“

(Järgneb.)

*) Mu Jumal, missugune monstrum — parvenüü.

Tõtt ja nalja.

Uppuja.

Upun, upun! Kuuljad appi tulge, kaugel, ligidal mu kisa kuulge, vesi fungib mulle juba suhu, viib mind peagi ei ma tea, kuhu!

Kuulajad hüüavad: lõigem nüüd lokka, kuu pärast komisjon astugu kokku tegema otsust, kas uppumat päästa või kas ta hinge ei tarvitse säästa.

Pansiooni.

Riik, nüüd ava oma kullasooni, määra mulle viimaks kord pansiooni; küll ma pole mingit head sul teinud, vaid ma võõrsil omil teedel käinud, siiski nõnda õigus mul ja kohus, olen päris nälgimise ohus, kindlusta mul leiba ja ka napsi, ma ju olen eesti ema laps!

Soovid.

Kaks dollarimiljonäri vesilesid pärast jõulupühi oma klubis.

Esimene kiitles:

„Sain jõuluks nii palju soovisedeleid, et eraldi pidin tööle panema viiskümmend teenijat, kes kõik need soovisedelid läbi lugesid ja ära sorteerisid. Muidugi täideti kõik soovid.“

„See pole veel mitte midagi,“ vastas teine miljonär. „Tulge akna juurde ja vaadake välja. Kas näete seal toda uusimat autot? No vaadake, selle auto ostsin ma soovisedelite eest, mis ma, kui kõik soovid täidetud, makulatuurina paberivabrikule ära müüsin!“

Pälenud.

„Noh, olid need küll ilusad jõulud! Emal läks õunaküpsis kõrbema, isal kõrbes rahakott tüh-jaks ja minul põles peigmees läbi. Kui nüüd Ants veel hakkab kütinaldega mängima... noh, siis võib sellest veel kena lugu saada!“

Kingitus.

„Et sulle valmistada erilist ja algupärast jõulurõõmu, lasksin ma oma elu sinu kasuks 50.000 krooni eest kindlustada, naisuke!“

„Niisii?“

„Aa, sa ei näi teadvat, mis see tähendab. Vaata, kui suren, laps, siis maksab kinnitusselts sulle 50.000 krooni välja.“

„Oo, suurepärane! Aga...“

„Mis veel?“

„Aga kui sa ei sure!“

„Usud sa unenägusid?“

„Usun.“

„Nii. Noh, mis võiks siis tähendada järgmine unenägu. Nägin unes, et sa kinkisid mulle auto. Mis peaks see tähendama?“

„See tähendab, et sa tõesti ainult und nägid...!“

Aitab.

„Teie aias kasvab suurepärane puuvili,“ imestab Joves. „Aga miks ei pane teie oma aeda hirmutist lindude jaoks, kes teie marjad võivad ära süüa?“

„Oh, mina viibin ju päev otsa aias,“ vastab proua Hallitus, „ja siis ei tule sinna ükski lind!“

Kord peab olema.

Kutsutud tunnistaja pole kohitusse ilmunud. Seda nenftdes ütleb kohtunik:

„Selle tunnistaja ilmumata jäämine on küllaldaselt vabandatav, kuna ta mitme tunnistaja tõenduse järele vaheajal on ära surnud.“

Vale.

Vaateakna taga, proua: „See sinirebane sobiks mulle hästi. Mis sina arvad, Edgar?“

„Võimalik, aga see ei sobi minu tiisikustpõdevale rahakotile.“

Sissekukk.

Else otsib kohta. Juba viienda korda on ta täna Mülleri ja Ko äris.

„Teie tunnistused meeldivad mulle,“ ütleb peremees. „Oodake silmapilk, mu preili, pean järele vaatama, mis grafoloog teie palvekirja kohta pajatab.“

„Aga härra Müller, kuidas võib selliseid inimesi uskuda,“ pahvatab preili Else. „Nad ütlevad alati selle vastandi, mis õige on.“

„Siin võib teil olla õigus,“ vastab äriomanik. „Muide kuulge, mis ta kirjutab: „Daam on vähenõudlik, korraarmastaja, virk, ustav ja avameelne.““

Abielu.

„Paljude Hommikumaa rahvaste juures õpib mees oma naist alles pulmas tundma.“

„Ja meie juures alles pärast pulmi.“

Kalk on kalju.

Kalk on kalju, peitel aga talle augu sisse lööb; kui sa valad vasaraga, peitel süngelt kivi sööb. Kivist järele jääb puru, aegamööda saab sest muru.

Kalk on elu, jagu aga saab tast siiski tubli mees; kui sa löötad õhinaga, elu pehmeneb su ees. Alla andma peab aprus, eluhädad võidab vaprus.

Vaene peremees.

Seotud käsist, seotud jalust peremees on meie talust. Kes nii teda sidunud? Parteid peavad omis paelus nagu kängistaks teda kaelus, nende käes ta kidunud.

M. J. Eisen.

„ROMAANI“ tellijate

tähelepanu juhime sellele, et „Romaani“ tellimishinnad on 1933. a. alandatud.

Romaan maksab 1933. aastal koos saatekuludega.

Kodumaale		Välismaale
12 kuud (24 nr-t) . . .	Kr. 6.—	Kr. 8.—
9 „ (18 „) . . .	„ 4.50	„ 6.—
6 „ (12 „) . . .	„ 3.25	„ 4.25
3 „ (6 „) . . .	„ 1.75	„ 2.25
2 „ (4 „) . . .	„ 1.25	„ 1.60
1 „ (2 „) . . .	„ —.70	
Üksiknumber . . .	„ —.35	

Tellijad, kes on maksnud tellimisvastuvõtjatele 1933. aasta tellimiste eest rohkem, kui ülimal tähendatud, nõudke rohkem m-k etud raha tagasi.

„ROMAANI“ tallitus.

Meie lugejatele.

Kaugelt suuremal määral kui seni hakkame avaldama „Romaan'is“ meie avaliku elu tegelaste ja ka iga teise lugupeetud kodaniku pilte nende tähtsamate päevade, 50, 60, 70, sünnipäeva, hõbe- ja kuldpulmapäeva, surma jne. puhul.

Esimeses järjekorras tahame tutvustada laiale rahvahulgale meie avaliku elu tegelasi. Ajalehtede, kõneluste jne. kaudu tunneme meie paljude riigi-, omavalitsuse, poliitika-, kooli-, majanduse- ja teiste avaliku elu tegelaste ja ka horilikkude lugupeetud kodanikkude nimesid. Heameelega tahaks vist igauks meist näha isikut, kellele kuulub see tuntud-kuuldud nimi.

Algavast aastast hakkas ilmuma „Romaanis“ „Eesti avalikkude tegelaste kalender“ sünnipäeva järjekorras, mille koostanud H. Haljaspõld koguteose „Eesti avalikud tegelased“ põhjal, koos piltidega. Pilte avaldame sellel määral, kuidas on meil võimalik olnud neid saada avaldamiseks.

Iga kuu algul ilmuvast numbris ilmuvad nende pildid, kelle sünnipäev on 1.–15. kuupäeva vahel, kuna kuu keskpaigas ilmuvad nende pildid, kes on sündinud 16.–31. kuupäeva vahel.

Palume meie lugejaid meid selles ettevõttes lahkkesti toetada ja saata meile aegsasti avaldamiseks kõigi avaliku elu tegelaste pilte. Samuti palume saata meile ka teiste lugupeetud kodanikkude pilte nende tähtsamate päevade puhul ühes lähikeste elulooliste andmetega, mille eest ütleme juba ette kõigile parimat tänu.

„Romaani“ toimetis.

Suusatajad.

Suusahooajaks avatud Vene tän. 13, suuskade ja suusatar-
vete müük. Suusad parematelt kodumaa meistritelt ja
vabrikutelt.

Murdmaa-, võistlus-, telemark-, karpaat-, laste- **S U U S A D.**

Suusakepid, sidemed, kindad, saapad, määrded jne. Suus-
kade ostudel annab nõu asjatundja-suusasportlane, mis tagab
Teile õige valiku. Suuskade korrastamine, parandamine,
sidemete külgepanek, määrimine eriteadlaste poolt.

Igasugu nõuanded tasuta. Vene t. 13.

Time To Re-tire
GET A FISK!
TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

FISK

veoauto- ja omnibusekummid on rohkete
kudekihtidega ja paksu kulutuspinna —
seega **tugevaim** ja **vastupidavaim** auto-
kumm igasugu raske veo jaoks.

Peaesindaja:

O.-ü. TILGA & Co.

Tallinnas, Vene tän, 13, telef. 437-18.